

Година XX — Број 338
Субота, 21 јун 1958

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

ФЛАШ ГОРДОН

СВАКИ СКОК
АКРОБАТЕ ЗНАЧИ
НОВО КОПЉЕ НА
ПЕНИНГТОНА...
КОПЉА ПАДАЈУ
СВЕ БЛИЖЕ.

ТАКО ОНИ ДРЖЕ ОВАЈ НАРОД
У СТРАХУ И ПОСЛУШНОСТИ...
НЕ СМЕМ ПОКЛЕКНУТИ! МО-
РАМ ИМ ПОКАЗАТИ ДА СЕ
ЗЛУ МОЖЕ СУПРОСТАВИ-
ТИ!

НЕ ЋЕ ГА
СЛОМИТИ,
МАЈКО!
ЗАР НЕ?

НИКАД, СИНЕ! ОН
ЋЕ ОПЕТ УНИШТИ
ЧУДО И УНИШТИ-
ТИ ИХ!

ХОБЕШ ЛИ ДА МОЛИШ
ЗА МИЛОСТ ПРЕ НО
ШТО ПРЕЂЕМО
НА СЛЕДЕЋУ
ТАЧКУ?

НИКАД!

МОЈА ЈЕДИНА
КРИВИЦА ЈЕ
ТА ДА САМ
ПОМАГАО БО-
ЛЕСНИМА!
НИКАД НЕКУ
ОД ВАС
МОЛИТИ
МИЛОСТ!

ЗАСЛЕПЉЕНА ЛУДА!
ЗБОГ ОВОГ ОДГОВОРА
БАЛБАХ ЗАХТЕВА
ЊЕГОВУ — СМРТ!

ДОК ПЕНИНГТОН СТОЈИ БЕСПОМОЉНО, ЈЕ-
ДАН СНАЖАН ГЛАДИЈАТОР МУ СЕ ПРИБЛИ-
ЖАВА СА ИСУКАНИМ
МАЧЕМ...

... А ТАДА ЈЕ АРМОНОВ КРИК
РАЗБИО МУКЛУ НАПЕТОСТ...

СПРЕЧИ-
ТЕ ГА!
СПРЕЧИТЕ!

СТАНИ!
НЕ ДИРАЈТЕ
ГА, ВИ,
УБИЦЕ!

АРМОНЕ!
НЕ МЕ-
ШАЈ СЕ!

АРМОНЕ!

НАКИМА ЈЕ ПРИТРЧАЛА СИНУ...
ИЗВЕДИТЕ ТО ДВО-
ЈЕ БУНТОВНИКА
ИЗ АРЕНЕ!

НЕ
ДОДИРУЈ-
ТЕ ЈЕ!

ЗЛОЧИНЦИ!
МУЧИТЕ И УБИЈАТЕ
У ИМЕ БАЛБАХА!
АЛИ, ЈЕДНОГ ДАНА
ОН ЋЕ ВАМ ЗА
СВЕ ТО ПЛА-
ТИТИ!

ТИШИНА!
ОДВУЧИТЕ
ИХ ИЗ
СИНГА!

НЕ ПРИБЛИЖУЈ-
ТЕ СЕ ТОЈ ЖЕ-
НИ!

У ТРЕНУТКУ КАД ЈЕ ПЕНИНГТОН ПОДИГАО
СВОЈ ШТАП, СНОП ЗАСЛЕПЉУЈУЋЕ СВЕЛОСТИ ЗА-
СИСАО ЈЕ ПРЕКО АРЕНЕ! ТАДА...

- У овом броју:
- ЈУГОСЛАВИЈА У ТОКУ ЈЕДНОГ ЧАСА
 - ИСПИТИ НА УНИВЕРЗИТЕТУ ПРЕ 600 ГОДИНА
 - АНДРЕ АНТОАН
 - СТРИПОВИ: Хајдук Станко, Пајо, Флаш Гордон, Мики, Бим и Бум, Стари Жула, Томахајк, Вучко и прича у сликама Од Икара до ракете

3-3-3-
3-3-

ЗАНИМЉИВИ УГАО

НАЈДИВИЈЕ ЗВЕРИ УКРОЕНЕ ДОДИРОМ ЛУДСКЕ РУКЕ

Луј Видал-Навател (1831—1892) био је слепи француски вајар чија су „специјалност“ биле скулптуре лавова, тигрова и других дивљих животиња. Да би „упознао“ своје моделе, Видал је улазио у кавезе дивљих животиња и проучавао њихове облике — додиром. Мада су кроз његове руке прошле стотине најдивљих звери, никад га ниједна није чак ни огребала.

Универзитет у Монпељеу један је од најстаријих на свету. Основан је тридесет година после париског (1181). Године 1220 добио је и медицински факултет, који је ускоро постао познат и славан. На овом универзитету студирали су Петрарка, Рабле и многи други чувени људи тога времена.

Једно питање, а испитивање четири часа

Сваки од тих старих универзитета имао је своје повластице које им је дао владар и које су љубоморно чуване и бране. Земаљски владар потврђивао је и статут универзитета. У статуту је било тачно одређено какве су дужности и права студената и професора и како треба поступајући у извесним приликама које су везане за живот и рад универзитета. Тако је и универзитет у Монпељеу имао свој статут, који се, додуше, током векова мењао, али су се основне традиције дуго сачувале, а неке од њих живе још и данас. Године 1340 овај универзитет добио је нов статут о полагању испита на медицинском факултету. Студије на том факултету трајале су шест година, а уз њих је била обавезна и пракса. Било је шеснаест испита а полагали су се у три групе. После сваке групе положених испита студенти су добијали једну од универзитетских титула: бакалорат, лиценцијат, и највећу — докторат. Ове титуле сачувале су се све до данас на француским универзитетима.

Да би неки младић постао члан универзитетске заједнице, морао је да задовољава извесне услове. У Монпељеу тражило се да је будући студент рођен у законитом браку, да се није бавио никаквим ванатом и да прими пријемни испит из филозофије и математике. На медицинском факултету постојали су још неки услови, јер се сматрало да будући лекар треба да буде савршено чисте прошлости, како би могао да у потпуности извршава речи лекарске заклетве коју ће положити после завршених студија.

За први степен универзитет-

ске части, бакалорат, учење је трајало три године. Требало је марљиво радити редовно похађати предавања, према професорима бити послушан и скроман. А читав испит из бакалората састојао се из једног питања — например: да ли је змиско месо добро против болести елџантијазиса, или: да ли се човеков темперамент може одредити према подацима о његовом укусу, итд. Било је само једно питање, али је испит из њега трајао пуна четири часа. Кандидат је морао

дуп! Потом му је пружао лодворову границију и кандидат је био овенчан првим степеном универзитетске части — постао је бакалорат (латински израз који означава церемонију даривања лодворове границије).

Кад би нови бакалорат заузео своје место при катедри, међу његовим друговима настајало је весеље и на његова леђа, уз радосне поклоне, почео би да пада плусак персица. Био је то знак да он сада доживљава последњу увреду и да га убудуће очекују

ИСПИТИ НА УНИВЕРЗИТЕТИ

Пре 600 година

да употреби не само своје знање, него и сву говорничку вештину да би одговорио на разна чудновата питања из области задате теме. Испит је полагао пред строгим професорима, који су се мењали, и пред свим својим друговима, који су такође имали право да постављају питања. У међувремену док се кандидат напрезао да задовољи своје испитиваче и да ваљаним доказима победи њихове примедбе, они су с времена на време одлазили у суседну дворану, где их је факултетски фамулус служио најбољим пићем и колачима, разуме се на кандидатов рачун.

Ако фамулус носи црвену тогу...

Кад је испит био завршен, професори су решавали о кандидатовој судбини, тј. да ли је достојан високог чина што га је давао универзитет. Веће професора требало је да донесе једногласну одлуку. Ако би она била позитивна, канцелар универзитета у свечаној пратњи указао је у дворану, где је чекао кандидат, пун неизвесности, храбрин од својих другова. Наступао је свечани тренутак. Иза канцелара фамулус је носио црвену тогу, а то је већ био знак да је испит положен. Канцелар, окружен професорима, рекао би кандидату на латинском језику уобичајену фразу за ту прилику: „Навуци пурпур, приступи катедри и драговољно одужи

само почаст. Ни пурпурна тога не би остала поштеђена. Другови су је цепали у парчиће, да би од њих правили амајлије које ће им „помоћи“ код доцнијих испита. И, на крају, читав овај испит завршавао се обичном гозбом и веселом песмом, а понеки пут и изгредима. Чашћење професора и другова плаћао је слављеник. То је ишло у обавезне таксе за испит.

Идуће три године бакалорат је морао сваког летњег семестра, уз присуство два професора, да држи јавна предавања. Сада је он, ако је био лекар, вршио и праксу; обилазио је са својим професорима болеснике. Тек кад је завршио теоретски део своје науке и обавио потребан стаж, могао је да се јави за најтеже испите, који су, ако би их кандидат положио, давали чин лиценције. Тај се испит полагао у две групе, у размаку од осам дана. Испит из друге групе звао се, због своје озбиљности, ригорозум (строг), а полагао се у једној цркви, пред скупом свих доктора универзитета у Монпељеу. Дан пре испита, кандидат би сам одабрао два питања, и то на сумце, забадајући нож у исписане хартијце. Он је имао право да двадесет четири часа размисли о тим питањима, а испит из сваког трајао је онолико колико би се свидела ученим докторима. И сада су се за време испита, испи-

М

али град Амбоина, тих и увек обасјан тропским сунцем, чудесно привлачи многобројне домороче са великих и малих, ближих и веома удаљених острва која чине Молучки Архипелаг. То остраско место са својим кривудама улицама, каменим грађевинама, електричном струјом и многим другим благодетима цивилизације, мами припаднике многих још полудивљих племена. Ипак њих у Амбоину највише привлачи биоскоп — „кућа слика које иду“. Да би овамо стигли, они каткад недељама веслају у својим малим пирогама које се састоје од издубљеног дебла и једног стабла прикаченог уз чамац да би му повећао стабилност.

Кад домородац крене на дуг пут у Амбоину, он са собом поведе своју жену и најмање дете које не може без мајке, а старију децу остави код куће да се до повратка родитеља сналазе како умеју и знају. Наравно, пошто се на пут не полази без новца, он ће га понети — пун пак. То су шкољке, јер за друго платечно средство он не зна. Поред свог блага понеће и копље од бамбусове трске, довољно питке воде, дуг нож и кресиво. И муж и жена имају по једно весло у рукама и седе — он напред а она настрг, тако да је дете између њих.

Путовање цео дан, одмарајући се само преко подне, кад је сунце најјаче. Правац ће стално брижљиво одређивати према сунцу. Кад падне ноћ и звезде прекрију тропско небо, три путника усред океана припремиће се за починак.

Пошто хране не могу понети довољно за читаво путовање, принуђени су да обнављају залихе успут. То ће бити свака птица која се спусти на брво или чамац, свака риба која им се довољно приближи.

Хитро као муња полетеће копље и набости жртву. На одређеним острвима чамац ће пристајати да би се узело свеже воде, набрало воћа и других плодова и уловила каква ситнија дивљач. Али, путник са својом породицом неће зановити на копну. Извешлаће на пучину, где се осећа

скоп. И кад пред њега стигну, власник ће увек начинити изузетак: уместо новца за улазницу примиће шкољке. Чак ће им сваком дати по један велики бели чаршав да се огрну, да не би полунаги улазили у дворану.

Кад год се такви далеки путници нају у биоскопу, остали

сигурније. Изванредно ретко се догоди да ти храбри морепловци страдају. Они знају кад ће потрајати лепо време па тада крећу на пут, а од изненадних олуја гледају да се склоне на какво острво.

После недељу-две, па и више, породица се приближава острву на коме лежи Амбоина. Грађани се нимало неће изненадити њиховом доласку; чак ће знати и зашто су дошли, па ће им гестовима и мимиком показати којим путем треба да крену.

Мада им се невидени привори указују на сваком кораку, путници ће ипак хитати у означеном правцу, јер од свих чуда највише желе да виде био-

гледаоци више посматрају њих него слике на платну, јер кажу да је то много занимљивије и од најбољег филма. Изненађењима дошљака нема краја. Они су и усхићени и помало уплашени; смеју се, узвикују, траже откуда допиру гласови, одакле долазе те слике и куда одлазе...

Кад се охрабре, почињу да говоре неразумљивим језиком, да се радују и потцикују. После претставе прошећаше градом, помало се чудити и свему осталом, али биоскоп ће им остати у неизбрисивом сећању. Неће им сад бити тешко да опет недељама веслају настрг до свог удаљеног острва. Јер, они су видели „слике које иду и говоре“.

»Оригиналан« Шекспиров портрет

Један продавац уметничких предмета у Њујорку продао је недавно портрет Виђеама Шекспира за 420 долара. Продавац тврди да је то једини портрет направљен док је славни писац био жив, али пошто за то не постоје докази ниједан купац није хтео да га скупо плати. Портрет је купио Американка Џон Флеминг, председник Друштва обожавалаца Шекспира. Ако успе, као што се нада, да докаже његову оригиналност, вредност портрета скочиће на милион долара.

Тривачи обилно честили на кандидатов рачун, јер је тако захтевао статут, и на гозбу се углавном и трочили кандидатово испитна такса. После успешно завршеног испита настајале су велике свечаности на универзитету, у којима су учествовали и грађани. Лиценцију је додељивао епископ и она је била садржана у речима које је он упућивао кандидату: „Ми, с тобом и општим гласањем задовољни... дајемо ти право

се квари морал и помаже злочиство. Пун поштовања према својим друговима, вратићу њиховој деци науку коју сам од очева примио. Нека ми људи укажу своју пажњу ако будем веран својим обећањима; нека будем покривен срамотом и презрењем својих другова ако изневерим“.

И кад је нови доктор готово последње речи заклетве, дубоку тишину прекинула би звољева звона и бурни поклони. Он се тада пео на катедру и делно дарове, који су били обавезни: рукавице, марамиче, свеће, колаче, доће, а

не. Бесплатно ћу помагати сицилима и никада мећу тражити већу награду но што мој рад вреди. Моје очи неће видети шта се збива у кућама где бурном примљен, мој језик ће пребутати поверене тајне и моја личност неће служити да

Музички марајонац,

Рекорд у дужини свирања на клавиру држи још од 1929 године немачки пијаниста Хајнц Арнц из Диселдорфа. Он је провео за клавиром 700 часова, свирајући 23 часа дневно. Видели да већ деценијама нико

не успева да обори његов рекорд, он је сада решио да то сам учини. На слици: последњи Арнцов обед пред велико искушење. Иначе, за време свирања моћи ће само да пуши и пије кафу.

Циновски клип или...

Судећи по слици, овај циновски клип морао би бити висок бар три метра. Где то

успева овакав кукуруз? Нигде! То је само трик вештог фотографа. Да би постигао ову оптичку варку, двојицу људи поставио је седам метара иза клипа, мада изгледа као да га додирују.

Пољопривреда у фотели

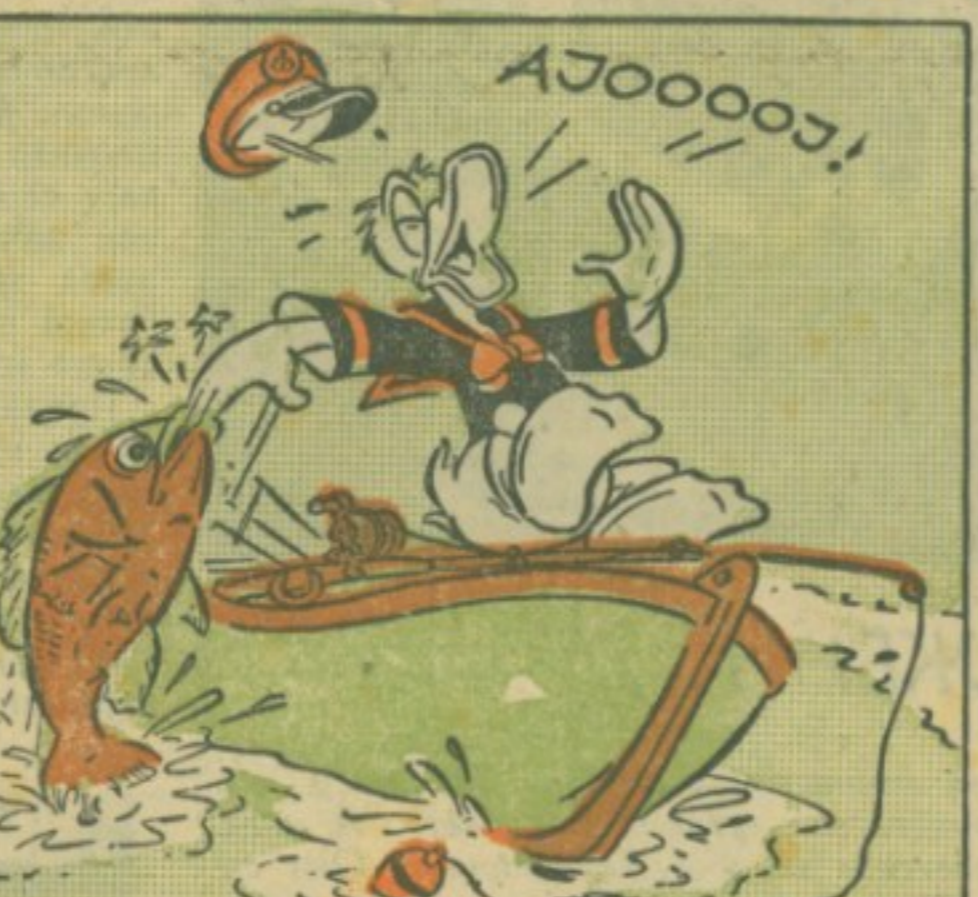
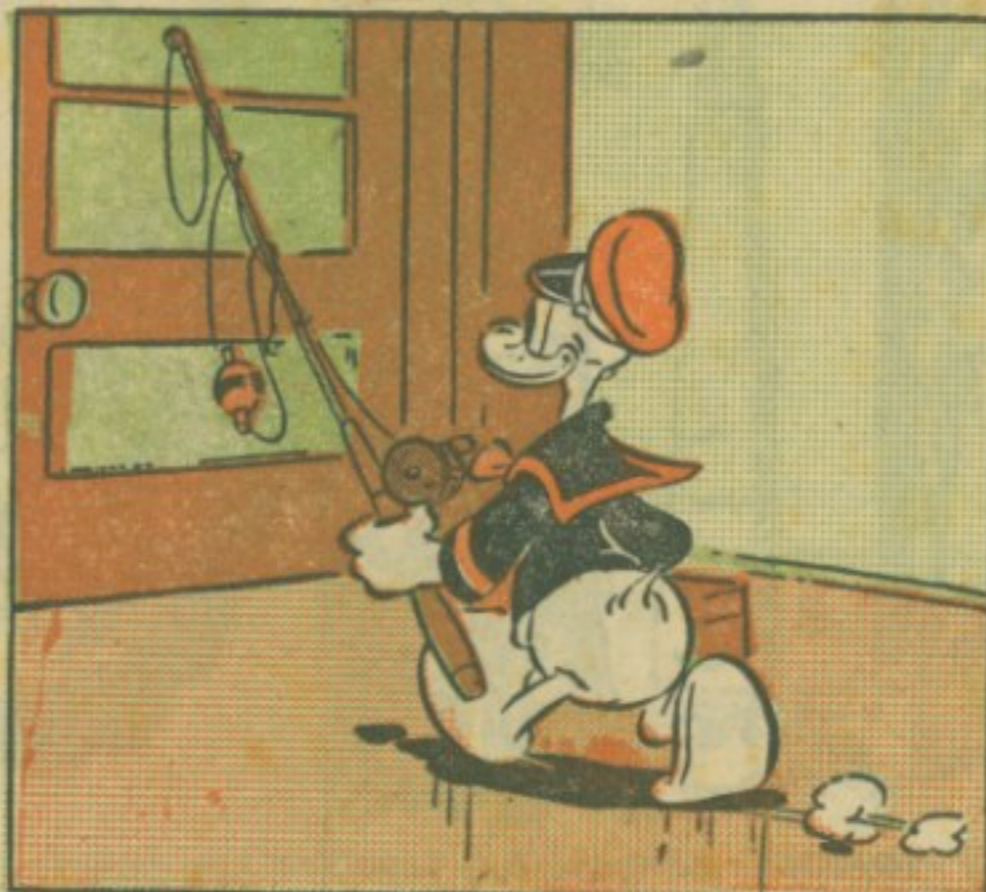
У неким областима Шпаније земљорадници обављају вршидбу на овакав удобан начин. Две магне вуку тешку дрвену

платформу, која прелази преко житног класја разбацаног по земљи, док власник управља њима седећи у наслоњачи од пруга причвршћеној на једном крају платформе.

Земља са највише телепринтера на свету

Од свих европских земаља Аустрија има најгушћу мрежу телепринтерских претплатника. Њих има сада око 2.000, али се аустријска поштанска управа нада да ће се тај број за годину дана попети на три хиљаде.

ПЛАВА РУЖА — сан оглајубача

Жан Гојар, грађанин Лиона, већ тридесет година с нестрпљеном очекује свако пролеће. Није то никакво чудо, јер он је најпознатији одгајивач ружа у целој Француској. На својим плантажама, које се простиру на површини од десет хектара, научним укрштањем Гојар добија руже познате широм света. Да би се добила нова врста потребно је 10 до 15 година напорног рада. Сваке јесени он добија око 600.000 шибљика ружа које шаље на свих пет континената.

Април је за Гојара месец пун узбуђења. Јер тада се отвара први цвет тајанствене биљке коју је он обележио бројем 162. Ова биљка још није добила име и можда га никад неће ни добити. Њен цвет је у сталном преображају. То је производ укрштања између једне руже боје слеза и једне љубичасте, с циљем да се добије плава ружа. Уосталом, то је сан свих одгајивача. Сам Гојар није изгубио наду да ће га добити, али не рачуна на неки брз успех.

На светској изложби у Бриселу наука доминира својим изумима. Чак и уобичајени коњи на „рингишпилима“ уступили су место авионима који имају савршен облик и вртоглаво кретање, од кога посетиоцима застаје дах. Они се диве кад виде „Тифон“ чијих се шест полуга врте око једне осовине, затим „Рокет“ који изводи најразличитије фигуре. Центрифугална сила, убрзавање и успоравање изазивају је-

зу и страх. Па ипак, публика воли ове нове и необичне „рингишпиле“. За усавршавање ових справа, које морају да имају и већу сигурност, потребне су године.

Телефони за оне који слабо чују

Један нов тип телефона у стању је да појача глас за сто до двеста пута. Као појачивач

употребљен је транзистор, што представља први случај његове примене у ову сврху. Тиме је код оваквог телефона постало непотребно укључивање у електричну мрежу, односно употреба батерија.

Бурмански џразник воде

У Бурми се од давнина славе разни празници, од којих су многи везани за значајне историске датуме. Један од њих је и празник воде. На тај дан, увек уочи Нове године, Бурманци се поливају водом. У стара времена младих су поливали девојке моришлавом водом док су младих и девојке заједно поливали старије. Девојке тога дана обавезно перу косу, верујући да им онда боље расте. Стари, опет, верују да се поливањем на тај дан отклањају све бригае из прошле године. И данас се у великим градовима Бурме празник воде свечано прославља.

Најстарији

Научно је доказано да је Јела са чекињастим шишаркама најстарије живо биће на свету. Ове прастаре Јеле, које су добиле име „Метузалем“, ста-

ре су 4.600 година. Оне су старије и од калифорнских секвоја за које се доскора сматрало да су најстарије дрвеће.

Пластични сателит

Једна група немачких научника израдила је планове за изградњу минијатурног сателита од пластичне материје. Претпоставља се да ће радови на његовом остварењу трајати око три године.

Ripley's

ВЕРОВАЛИ ИЛИ НЕ!

ЏОРџ ЛАМЛИ

ИЗ НОРТОЛЕРТОНА, У ЕНГЛЕСКОЈ, ОЖЕНИО СЕ С ЧУКУНУНУКОМ ЖЕНЕ С КОЈОМ ЈЕ 84 ГОДИНЕ ПРЕ ТОГА БИО ВЕРЕН!

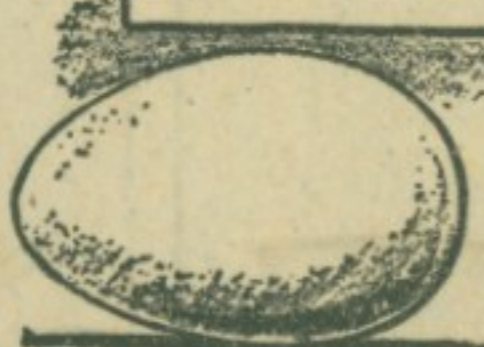
ЛАМЛИ ЈЕ НА ДАН СВАДБЕ ИМАО 104 ГОДИНЕ, А ЊЕГОВА НЕВЕСТА 19.

ОПТИЧКА ВАРКА

ЈЕДНА ЦРКВА У НОВАЛЕГУ, У ИТАЛИЈИ, САГРАЂЕНА ЈЕ САМО ЗБОГ ТОГА ДА БИ ШТИТЛА ЈЕДАН КАМЕН МИЛОКАЗ КОЈИ ЈЕ НЕКО СТАЛНО КРАЈ С ПУТА КАМЕН ЈЕ УГРАЂЕН У ЗИДОВЕ ЦРКВЕ ПРЕ 338 ГОДИНА

ЈА ЈЕ НОВА НАЈВЕЋА ЈЕ РЕЛИЈА У ПРИРОДИ

“СЛАВНИ ПОДВИЗИ ВОЈВОДЕ ОД ЕПЕРНОНА”

КНИГУ ОД 500 СТРАНИЦА БЕЗ ИЈЕДНОГ СЛОВА ОБЈАВИО ЈЕ ПОД ОВИМ НАСЛОВОМ ЈЕДАН НЕПРИЈАТЕЉ ОВОГ ВОЈВОДЕ

ОВАЈ ПОНОР - ДУБОК 40 МЕТРА - ПРОКОПАН ЈЕ, У 12 ВЕКУ, ДА БИ СЕ СПРЕЧИО ПРИЛАЗ ТВРЂАВИ САХУН, У СИРИЈИ. НА СРЕДИНИ ЈЕ ОСТАВЉЕН КАМЕНИ ОБЕЛИСК ДА СЛУЖИ КАО ПОДУПИРАЧ ЗА ПОКРЕТНИ МОСТ

НАЈВЕЋИ УОБРАЖЕНИ БОЛЕСНИК У ИСТОРИЈИ

НЕМАЧКИ ПЕСНИК

ОСКАР ФОН РЕДЕРИЦ

(1823 - 1891)

ЗА ПОСЛЕДЊИХ 28 ГОДИНА ЖИВОТА ЖАЛИО СЕ СВАКОГ ДАНА НА НОВУ БОЛЕСТ, ОПИСАВШИ ВИШЕ ОД 10 000 СИМПТОМА, ОД КОЈИХ СУ СВИ БИЛИ НЕПОЗНАТИ МЕДИЦИНИ.

СПАВАЧ

РИБА ТРОПСКИХ МОРА ОНЕСВЕСТИ СЕ КАД СЕ ВОДА ОКО њЕ УЗНЕМИРИ

ЗА ТО СУ ЗАДУЖЕНИ...

Ово није никаква модерна игра, а ни нека нова гимнастичка вежба. То нису ни жонглери, а ни обични навијачи којих има на свим фудбалским утакмицама света. А ипак ће бити навијачи, само специјални — једног универзитетског тима у Калифорнији. Они су просто задужени да се вежбају у навијању за свој клуб и да подре своје другове у тиму. Како се на слици види они су велики мајстори у свом послу. Фоторепортер Чек Филдс пажљиво их је посматрао и у једном тренутку највише су му се свиделе позе ове петорице, па их је фотографисао да их и други виде.

М

огок у Бурми многи називају градом где се продаје срећа. То је једино место на свету где постоји пијаца на којој се купују и продају искључиво рубини. Власници драгог камења седе сатима на земљи поред распрострањених каменчића дивних боја и цењају се с купцима. У току једног дана у Могоку се прода више хиљада комада рубина. Купци често долазе чак из Европе или Америке.

Продавац нуди робу на тај начин што купцу ставља драги камен у рукав. Купац прихвата понуду, одбија је или почиње да се цења. Цењање често траје читав дан. Свој пристанак на цену купац изражава покретима прстију

Могок, трајница среће

које је завукао у продавачев рукав, тако да цена увек остаје тајна коју знају само њих двојица.

Може изгледати чудно, али у Могоку, где се производи највише рубина на свету, постоји и најраширенија трговина синтетичких рубина који немају никакву вредност и помоћу којих лукави трговци варају лаковерне купце. Имитације су тако изванредне да их око лаика не може препознати. Превара се може утврдити само помоћу доброг микроскопа који у унутрашњости рубина открива ситне ме-

хуриће којих у природном драгом камену нема.

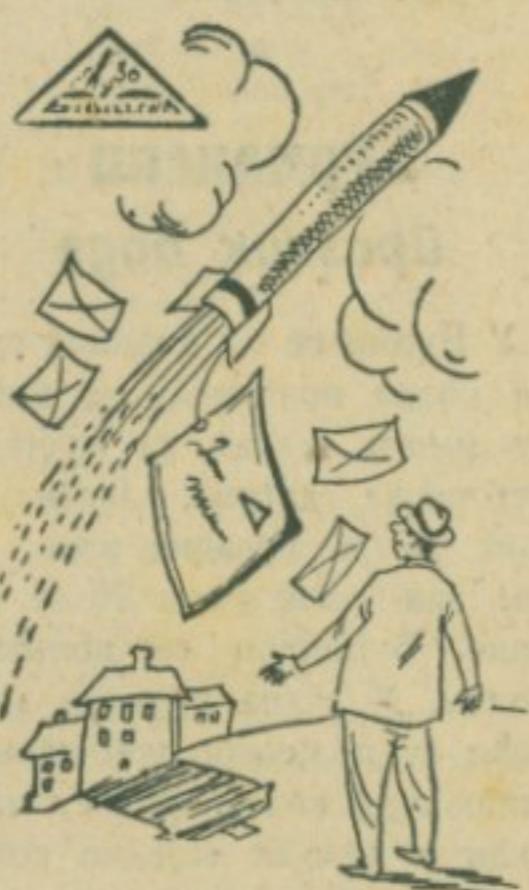
У Бурми је још жива легенда о краљу Цејлона који је имао највећи рубин на свету, велик „као људска рука“. Господар Кине Кублај Кан био је толико занет лепотом овог драгог камења да је краљу Цејлона понудио у замену сваки град свог пространог царства који овај захтели. Краљ је одбио царску понуду и одговорио:

— Не желим да продам рубин јер је он заштитник моје краљевине

У целој Бурми и на Далеком Истоку верује се да рубин доноси срећу.

Марка у левом углу слике представља аустријску поштанску марку. На њој је нацртана ракета, а текст „Ракетна ваздушна пошта“ потврђује да цртеж није израђен само због тога да би марка била интересантнија. Писма с таквом марком (њу није издала држава, већ приватно лице) стварно су путовала кроз ваздух — у ракети.

Ракетна пошта

Прво писмо с таквом марком полетело је 2 фебруара 1931, када је, после читавог низа опита, аустријски инжењер Фридрих Шмит отпримио извесан број поштанских пошљихи ракетом. Испевши се на висину од 4.000 метара, ракета се затим спустила на земљу помоћу падобрана. Од места њеног спуштања, сва писма, која су била смештена у нарочитом цилиндру, отпримљена су даље са најближе поште. Марке на писмима биле су прописно поништене приватним поштанским жигом проналазача Шмита.

Своје опите Шмит је наста-вио све до 1934 године, отпримивши за то време 24 ракете са шест хиљада писама. Он је намеравао да изради подробан

план ракетне поштанске службе која би повезивала веће државе у свим крајевима света. Нажалост, његова замисао није наишла ни на какву подршку и, не желећи да његов проналазак буде искоришћен у ратне сврхе, он је своје ракете и све планове једноставно уништио.

Готово истовремено, у Немачкој је покушавао да тај исти проблем реши неки инжењер Тилинг Петнаестог априла 1931 он је извршио прво пробно избацавање ракете, али је убрзо затим, приликом једног опита, настрадао од експлозије.

Марке са ових писама која су била отпримљена помоћу ракета веома су цењене међу филателистима. То је покушао да искористи један други Немач, неки Герхард Шукер. Он је подигао силну праšину око неких својих сумњивих опита, али није отишао даље од — рекламе самом себи. То му није сметало да страсним скупљачима прода читаву серију марака, тобож употребљених на писмима која је он одашљубао својом ракетном поштом. Превара је брзо била откривена и овај љубитељ лаке зараде осуђен је на 15 месеци затвора и велику новчану казну

Могоа би се навести читав низ проналазача који су вршили опите с ракетном поштом у Индији, Белгији, Аустралији и многим другим државама. Њихови опити били су прекинати готово истовремено: почетком Другог светског рата.

РАДОЗНАЛОСТ

Прво: ово није дечак, него девојчица. Тек је на прву животну искуства које се пред њом пружа у бескрај. Све оно што је у оваквом пејзажу за одраслог човека обично и сивише познато, за њу је то ново и зато занимљиво. То је свет пун чудних ствари и појава, које су за њу, можда, исто тако необичне и нејасне као и за неког истраживача у непознатом и неиспитаном делу света. Она се не креће потпуно слободно, јер је жива радозналост помешана помало са страхом пред непознатим. Њена плава коса и бела фигура, осветљене сунцем које се пробија кроз гране, одуарају од тамних сенки дрвећа. Све је то занело фоторепортера и он није могао да пропусти тај колико леп и топао, толико исто и мио и сладак приказ.

ним париским листовима. Потребан му је декор који није у стању да наручи; зато је позајмио намештај из породичне грезарије који му сам отац довози на носачким колицима. Тако је рођен Слободни театар. На дан 30 марта 1887 године позориште даје своју прву

напусти сцену, уз општи смех. Најзад се дигла завеса за „Госпођица Пом“. Читав сала зева, „Кокарда“ која се затим изводи страшно је досадна. Једно чинка „Окружни начелник“ већ изазива звиждук. Антоан је згранут. На њему је сада да игра и да спасава ситуацију.

шћу. Публика, најзад захваћена, освојена, гледа, слуша и узбуђена је до суза. Антоан триумфује. Чини му се да сања. Сутрадан, штампа је једнодушна у слављењу његове победе. Игра је добивена.

Препородитељ сцене

Антоан је знао укупно за три године успеха. После тога сви се окрећу од њега, смеју му се. На представи Ронијевог „Нила Хорна“ публика у дворани исто је толико галамила колико и 500 статиста на сцени. И Ибзенова „Дивља патка“ пропала је под звиждуцима гледалаца. Публика је напуштала представе Слободног театра и одлазила у друга позоришта. Више је волела декоре чувених сликара тога времена: Вијара, Мориса Денија и других, но истинско Антоаново зелено растиње које је он доносио на позорницу. Али, он је био тај који је француској публици открио Ибзена, Стриндберга, Хауптмана, Куртлина, и сви они били су приказани према његовим схватањима.

Сам пред неразумеванем публике, Антоан је затворио „Лутан“. Било је то у јуну 1895. Дотада је приказао 111 комада од 88 аутора. Није све то што

је играо било и добро, али је било и много доброг у свему томе.

Године 1896 предложили су му да уђе у Одеон, другу по значају државну париску сцену у сарадњи с једним другим позоришним човеком. Остао је тамо кратко време. Његов колега није волео Антоанове реформе, а Антоан није волео његове компромисе у уметности.

Касније се вратио у Одеон на седам година. У међувремену публика се навикала да иде и да гледа у једној малој позоришној згради коју је он отворио на булеварима. У Одеону више нико није одлазио.

Андре Антоан почео је да се бави позориштем са сто франка своје плате. Увече, на дан прве представе, имао је 300 франка дуга. Године 1914 дуговао је 750.000 франка. Било је то право банкротство. Напустио је Одеон, дефинитивно напустио позориште и посветио се само позоришној критици. Године 1943 умро је, пошто је учествовао у позоришном животу целе прве трећине нашег века, који њему дугује за многе своје успехе.

Андре Антоан

преставу. На програму се налази „Госпођица Пом“ од Дирантија и Пола Алексиса, „Кокарда“ од Ж. Видалија и друго. Почело је лоше. У последњем тренутку, пред сам почетак представе, примећује да недостаје једна фотеља. Одјурили су првом комшији и тамо је позајмили. Антоан је био на писао пролог који у последњем часу књижевници Емил Зола и браћа Гонкур преправљају. Због тога се глумач који је био одређен да изговори пролог збунио и морао је да

Позориште XX века је можда игра у којој најбољи почиње 1887 године оснивањем Слободног театра...
уек губе.

Без школе, без стана...

„Натурализам за који је широка публика у Француској сазнала нарочито захваљујући позоришту, био је једна од првих великих офанзива књижевности и уметности против буржоазије“.

„Он је навео ред у позоришту, и то је најглавније. Био је непријатељ глумачких солипартија... и открио је француској позоришној публици највеће стране писце свога времена. Био је то јединствен човек...“

Први против лошег укуса у позоришту

Овако су писали ових дана о Андре Антоану, великом француском позоришном раднику, највећем савременом француском позоришном писцу и позоришном уметнику приликом стогодишњице његовог рођења

Тачно пре једног столећа у Лиможу, у дубокој француској провинцији, родно се Андре Антоан. Двадесет девет година касније, 30 марта 1887, Слободан театар који је он основао дао је своју прву представу.

Можда се данас у приличној мери заборавило место које је Антоан заузимао на почетку великог покрета за модернизацију позоришта. Он је, међутим, био први позоришни човек у Француској који се супроставио лошем укусу, вулгарности и сладуњавости у позоришту. Он се први усудио да нападне неосвојиву тврђаву трогодине позоришних делова која су фабриковали драмски писци. Као што се љубо борно против извештачених позоришних комада, исто је тако ратовао и против шаблонске глуме и заступао принципе реалистичког схватања позоришнице и истините и дубоко преживљене глуме. Најзад, његов пораз — јер Антоан је био побеђен — његов пораз је ипак спасао позориште, пошто је прокрочио пут његовим наследницима Лиње-Полу, Жаку Кополу и другима.

Али, демон љубави према позоришту није имао намеру да га тако лако напусти. Овога пута он је узео на себе лик једног друга с посла који му је говорио:

„Натурализам за који је широка публика у Француској сазнала нарочито захваљујући позоришту, био је једна од првих великих офанзива књижевности и уметности против буржоазије“.

„Он је навео ред у позоришту, и то је најглавније. Био је непријатељ глумачких солипартија... и открио је француској позоришној публици највеће стране писце свога времена. Био је то јединствен човек...“

Први против лошег укуса у позоришту

Овако су писали ових дана о Андре Антоану, великом француском позоришном раднику, највећем савременом француском позоришном писцу и позоришном уметнику приликом стогодишњице његовог рођења

Тачно пре једног столећа у Лиможу, у дубокој француској провинцији, родно се Андре Антоан. Двадесет девет година касније, 30 марта 1887, Слободан театар који је он основао дао је своју прву представу.

Можда се данас у приличној мери заборавило место које је Антоан заузимао на почетку великог покрета за модернизацију позоришта. Он је, међутим, био први позоришни човек у Француској који се супроставио лошем укусу, вулгарности и сладуњавости у позоришту. Он се први усудио да нападне неосвојиву тврђаву трогодине позоришних делова која су фабриковали драмски писци. Као што се љубо борно против извештачених позоришних комада, исто је тако ратовао и против шаблонске глуме и заступао принципе реалистичког схватања позоришнице и истините и дубоко преживљене глуме. Најзад, његов пораз — јер Антоан је био побеђен — његов пораз је ипак спасао позориште, пошто је прокрочио пут његовим наследницима Лиње-Полу, Жаку Кополу и другима.

Али, демон љубави према позоришту није имао намеру да га тако лако напусти. Овога пута он је узео на себе лик једног друга с посла који му је говорио:

— Антоане, пошто волиш позориште, требало би да пођеш са мном; припадам малој групи аматера са Монмартра. Ми играмо и приказујемо комедије.

Антоан је прихватио позив. Али, ови аматери који су играли Скриба и друге писце мелодрама нису могли да га загреју. Шта мари! Најзад је, ето, пронашао комплетну трупу. Он ће се постарати за остало. Све што у трупи не буде ваљало он ће изменити, а с тим истовремено и сопствени живот.

Рађање Слободног театра

Његово га домаће огњиште више није интересовало и он га је напустио. Потребни су му били писци и он их је пронашао. Није било просторија у којима би играо и он је изнајмио у једној улици на Монмартру билијарску салу у некој кафани. Није имао новца за овај подухват; зато је крајем месеца дати читава своју плату, сто франка. Потребна му је реклама; успео је да добије неколико чланака у најглавни-

Доживљаји Бима и Бума

ОВАД ИМА ПРЕДУГА-ЧАК ВРАТ!

К'О ДА ВИ УМЕТЕ БОЈЕ!

КО СЕ НАШАО ДА НАС КРИТИКУЈЕ!

А ТАЈ ДРУГИ НЕМА ГЛАВУ НЕГО ГЛАВУР-ДУ!

МИ СМО ВАМ САМО УКАЗАЛИ НА ГРЕШКЕ...

БАХ! ШТА ВИ ЗНАТЕ О ВАЖАРСТВУ?

ДА ИХ ПОПРАВИТЕ!

САД ДА ИХ ОСТАВИМО ДА СЕ СУШЕ!

СТАТУЕ НОЗЕВА! ЗА ПОКЛОНЕ?

ТО СУ САМО МАМЦИ! ОНИ ПРИВЛАЧЕ ПРАВЕ НОЗЕВЕ К'О ШТО ДРВЕНЕ ПАТКЕ ПРИВЛАЧЕ!

НАПРАВИЛА ИХ ЈЕ МИС АЛГЕБРА!

УИ, ТИИ-ЦЕ! ДАКЕМО ТИ ЛИ-ЗАМО!

БЕЖ! ЕВО МАМЕ!

АОО! БЕЖ СУ ПРИВУКЛЕ ЈЕДНОГ ПРОЖДРАНИВОГ НОЈА!

ШТО СТЕ СЕ УКИПИЛИ, МИС АЛГЕБРО? КОБАЈАРИ НИСТЕ ЗНАЛИ ДА СЕ ТЕ ВАШЕ СТАТУЕ ПРИВУКИ У КУКУ ТУ ШТЕТО-ЦИНУ!

КОКК

МАЛЕ...

Јабука са укусом наранџе и крушка са укусом јабуке

Пре неколико месеци писали смо о сличном експерименту у САД. а сада се његове присталице јављају и у Европи. Зашто јабука мора да има укус јабуке? — питају се шведски истраживачи из области воћарства. Зашто да нема, рецимо, укус наранџе, а крушка укус јабуке?

Воћари којима је овај експеримент успео сматрају да ће њихови производи с променљивим укусом бити веома тражени за коју годину. Неко ће можда помислити да је довољно укрстити јабуку и наранџу да би се добио жељени хибрид. Међутим, тако се ништа не би постигло, јер ове две воћке захтевају различиту климу. Зато су шведски природњаци пронашли други начин за укрштање.

Шта они, уствари, желе? Њихова је намера да какови једне воћке споје са особинама друге и тиме да добију нов квалитет. На пример, од наранџе не може да се прави компот. Али, ако се начини компот од јабука које маришу на наранџу добиће се нова, врло пријатна послатица.

Говор мајмуна

Јапански природњаци и филолози са Универзитета у Киоту пет година су проучавали понашање и „говор“ мајмуна на острву Кјушју. Најзад су успели да сазнају значење неколиких „емоционалних појмова“ и „гласовних знакова“. Научници су, на пример, закључили да у речнику ових животиња кратки и отесени звуци који се понављају у једнаким размацима значе: „Чувај се опасности!“ Реч „каан“ означава: „Пођи за мном!“ итд. Они тврде да мајмуни нису лишени способности састављања чак и мањих реченица којима изражавају нежност, задовољство, неспокојство и друга осећања.

Јапанкиње — кандидати на изборима

Ако би се судило по броју жена-кандидата на изборима за пролази и садашњи јапански Парламент, могло би се закључити да се Јапанкиње данас мање интересују за политику него раније. Наиме, на изборима који су прошлог месеца одржани за 465 места Доњег дома, кандидовало се ове године свега 19 жена, док их је на прошлим изборима било 85.

Опет остаји старе цивилизације

Из дана у дан све је већи број археолошких ископавања у свету, а за последњих неколико година она су се у Палестини умножила. У једном селу близу Тел Авива откривени су остаци људи који су живели пре 5.000 година. Захваљујући предметима који су овом приликом нађени сада се први пут располаже подробним знањем о начину живота прадавних становника ових крајева.

Уран пренет авионом

Центар за нуклеарна истраживања у Греноблу примио је из САД 27,5 килограма урана који је намењен једном француском нуклеарном реактору. Поштом је преко Атлантике пренета авионом, пошто је претходно предизето све што је било потребно за безбедност чланова посаде.

Заборавили

Када су ватрогасци у Фарнбороу, у Великој Британији, недавно купили билијарски сто за 15 фунти, на своје запрепаштење установили су да је то онај исти који су 1942 године они сами продали за свега три фунте.

Као људи...

Двојица научника са универзитета у Висконсину тврде да поједине биљке, као што су банана, кромпир и грашак, могу претрпети „срчане ударе“ исто као и људска бића. Ови „ударци“ настају кад се у жилама биљке образилу грудвице; слично ономе што се догађа и људским венама.

Само 24 комада...

Један скупљач ретког новца платио је недавно за новији од десет центи искован 1894 године у Сан Франциску суму од 2.850.000 динара. Већ после неколико дана њему је за исти новији понуђена сума од 3.600.000 динара, коју он није прихватио. Сматра се да у свету постоје свега 24 оваква новчића.

ЈЕДРЕЊАКОМ НА МЕСЕЦ...

После успешног лансирања првог Земљиног вештачког сателита, разне путничке агенције у свету све чешће добијају писма у којима пошљаци траже да им се резервише место у првом свемирском броду који ће полетети на Месец или Марс.

Човекова жеља да доспе до звезда није ништа млађа од његове тежње да преко мора стигне у далеке и непознате земље. Али, док је своју жељу да савлада водена прострaнства почео да остварује — макар и примитивним средствима — још у преисториско време, његова чежња за освајањем ваздушног мора дуго је остала само пусто маштање. Из те чежње, нарочито крајем Средњег века, родили су се најфантастичнији планови о летелицама које би човека однеле до далеких планета и звезда.

Још стари вавилонски текстови причају да се, пре 4000 година, неки човек на својој чудној направи „подигао до звезданог свода“. Источњачке бајке о летећем ћилиму само су израз човекове жеље да се „оддели“ од земље. Проналазак телескопа, који нам је приближио небеска тела тиме што смо их боље могли видети, подјачао је ту жељу.

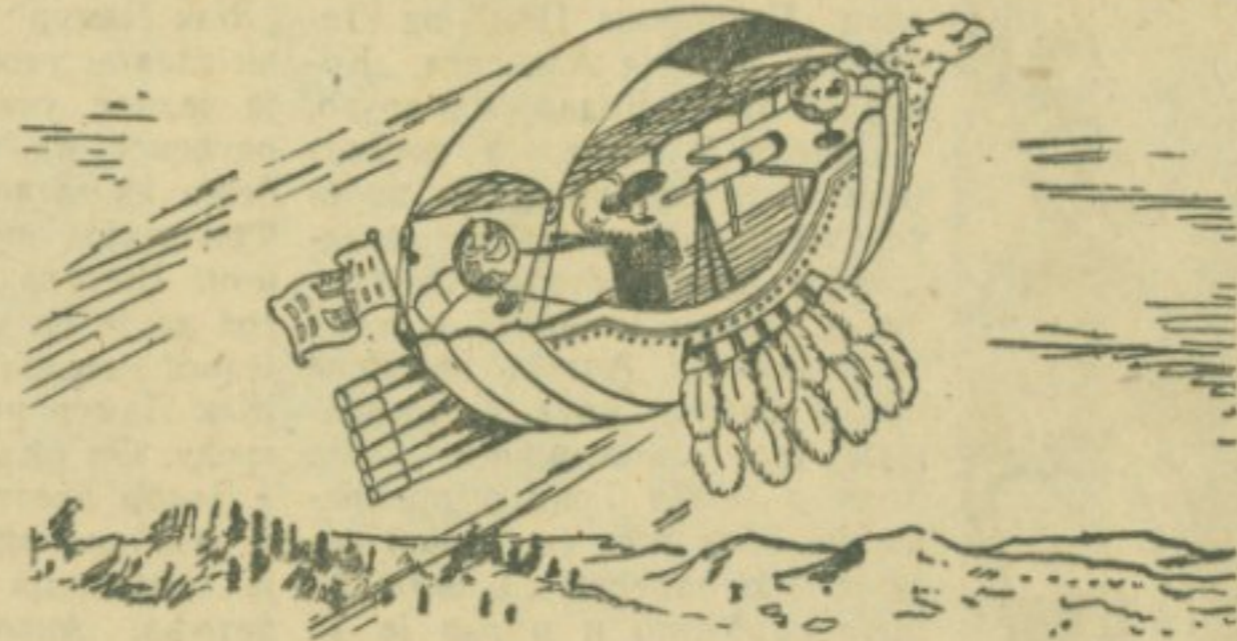
Године 1650 француски авантуриста Сирано де Бержерак саградио је један сандук, сличан данашњим телефонским говорницама, на који је поставио велику стаклену куглу. У њу је, пак, било уграђено двадесет сочива. Сунчани зраци који ће кроз сочива продрати у куглу — сматрао је проналазач — загреваће ваздух у њој и захваљујући том загрејаном ваздуху читава конструкција моћи ће да лети. Да би се њоме могло и управљати, Сирано је додао још и једно једро. Иако је покушао да овде примени принцип ваздушног балона — који у то време још није био пронађен

јасно је да се Гузмао спремао на далак пут. У његовој летелици која потсећа на тадашње поштанске кочије, само што је изнад ње било рапано једро, налазио се чак и догад — за разгледање околине.

Најзанимљивије је то да је Гузмао добио од португалског краља патент за своју „Парасолу“, помоћу које је намера-

вао да „за добро круне“ одржава ваздушни саобраћај између Европе и јужноамеричких колонија. Краљ је, разуме се, био страховито разочаран кад су први покушаји са „Парасолом“ показали да од могућности да своје трупе ваздушним путем пребације у колоније — нема ништа. Проналазач је био срећан што се цела ова афера није завршила, поред неуспеха, још и зато ором.

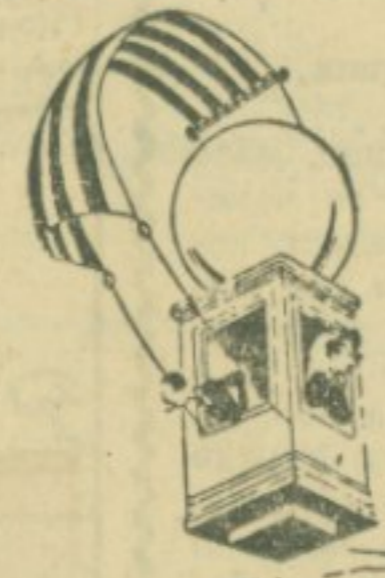
У техничком погледу исто толико бесмислен био је и „Киндерманов летећи чамац“. Овај необичан — да не кажемо смешан — летећи једрењак изградио је 1750 године „пољски краљевски и саксонски дворски учени професор“ Еберхард Кристијан Киндерман. Према његовим речима, једрењак је био „у складу са свим правилима природе“. Па ипак, он никад није полетео.

Тешће можда сам себе, Киндерман је касније у својој књизи „Света физика“, пишу-

нас више нису никакво чудо. Ко зна шта ће се кроз хиљаду година догађати...“

Човекова жеља да стигне „до звезда“ ни до данас још није остварена. Некад је она загревала машту занесењака; данас на њеном остварењу раде научници. Ко зна шта се већ сутра може догодити...

данас на њеном остварењу раде научници. Ко зна шта се већ сутра може догодити...

...И ДАЉЕ ОД МЕСЕЦА

Као што многа предвиђања великог фантасте Жила Верна нису више фантазија, тако су и савремена Сирано од Берже рака, Франческа де Лане, Лоренца де Гузмао и Киндермана већ стала на реално тло. Њихове речи чујемо данас из уста научника разних земаља који увелико раде на томе да човеку отворе вратнице свемира.

— Хоћемо ли у једрењаку поћи ка Сунцу? — то се савршено озбиљно пита, и одговара потврдно, Ричард Л. Гарвин, професор физике на Колумбија универзитету у САД. Према његовој замисли, поткрепљеној обимном документацијом, једро начињено од пластичне материје надуло би се под притиском сунчане светлости, која би замењивала снагу ветра. Иначе, никакво погонско гориво не би било потребно: сунчани зраци на тој висини испуњавају простор врло густо и били би у стању да терају вавилонски брод.

Тешкоћа се, наравно, састоји у томе како се отети сили Земљине тежге. Међутим, кад се брод већ нађе у вавилонском простору све ће њи лакше.

Тамо је и најмањи потисак огроман, јер нема отпора кретању. Професор Гарвин, у својим истраживањима, већ је стигао да утврди да би за један мали сателит тежак десет килограма било потребно једро величине фудбалског игралишта. Оно би било округло и отприлике десет пута тање него што су зидови врећица од пластичне материје које се обично употребљавају за завијање намирница. С једне стране било би прекривено изванредно танким слојем алуминијума, који би одбијао сунчеве зраке.

Гарвинов систем потиска има само један недостатак: функционисао би боље у близини Сунца него даље од њега. Пловидба према једној удаљеној планети као што је, на пример, Плутон била би због тога врло тешка. Знатно лакше стигло би се на Марс и Венеру. Пловидба у оквиру сунчаног система одвијала би се у спиралама.

— његов фантастични план остао је без успеха.

Ништа боље није прошао италијански калуђер Франческо де Лана који се заносио сличним плановима. На основу података забележених у књизи „Вештина пловидбе у ваздуху“, он је 1670 године изградио „ваздушне кочије“ које би, по његовој замисли, летеле захваљујући великим металним куглама из којих би био извучен сав ваздух. И његовим „ваздушним кочијама“ управљао би се помоћу једра.

Још смелији био је план језуитског свештеника Лоуренца де Гузмао из Лисабона. Његова „Парасола“ била је, 1709 године, европска сензација првог реда. Судећи према једном бакротиску који се чува у „Валентини музеј музеорум“ у Франкфурту на Мајни,

...ЗАНИМЉИВОСТИ

Нови изуми

Међу изумима патентираним у последње време вредно је поменути следеће:

● Минијатурни радио-пријемник уграђен и целу патент-оловку.

● Најлонско дуње које се без конца причвршћује на све врсте одеће.

● Радио-телефон за чамце који може непрекидно да ради читаву годину дана са само једном стандардном батеријом од два волта.

● Механизам за гашење аутомобилских фарова кад возач није у колима. Светиљке му осветљавају пут док се не удаљи 60 метара од кола, а онда се аутоматски гасе.

● Плочиче за подове направљене од синтетичке гуме која подноси било коју температуру — од најниже до највише.

Живот Бушмана из Централне Африке

Почетком ове године група научника са Харвардског универзитета испитивала је примитивне народе који живе у пустињи Калахари, у Централној Африци. То су углавном Бушмани и експедиција се највише задржала на испитивању њиховог начина живота. Бушмани живе само од лова и скупљања плодова, док о некој пољопривреди не може бити ни говора. Мали су растом и имају ситну коврцаву косу. Кожа им је црна са црвенкастим отсјајем који је специфичан за Бушмане. Такође је нарочит и њихов говор и вера. Живе у племенима од 30—100 душа, а за поглавци бирају члана који се истакне као најбољи ловац. Врло ретко долазе у додир с белцима.

На Харвардском универзитету сматрају да би требало похитати са испитивањем ових племена јер она постепено изумиру.

Мање елеганције — више сигурности

У свом говору на отварању изложбе аутомобила у Амстердаму, холандски министар саобраћаја изјавио је да ће се законом о друмском саобраћају који ступа на снагу 1 јануара идуће године наредити екидање свих непотребних делова са каросерије аутомобила, јер они повећавају могућност повреда приликом несрећа. „Изгледа ми потпуно оправдано, рекао је министар, да у овом случају треба жртвовати нешто од елеганције да би се добило у сигурности“.

Све је лепо, али школа на прво место

Четрнаестогодишњи Лори Лондон од првих шест месеци пева и свира на гитари за лондонски радио и телевизију и постао је општи љубимац. Колмоново је у једну песму — „Моја мајка“. Песма је снимљена на грамофонске плоче, којих је досад продато преко милион комада. Поред тога, он често одлази на турнеје, па је већ сасвим заборавао да је некад био ђак као остали његови вршњаци. На то га је потсетило Министарство просвете наредивши му да мора наставити учење, било да редовно посећује школу или да узме приватног учитеља који ће га спремати за испите.

Зато што је учитељица

Једну младу жену позвао је суд у Чикагу због тога што је непрописном брзином возила свој аутомобил и казнио је са десет долара. Док је она водила новца, судији је пало на памет да је упита шта је по занимању, „Учитељица“, — одговорила је. „А, кад је тако, — рекао је судија с помало злурадним осмехом — онда мењам пресуду. За казну написате 500 пута следећу реченицу: „И ја морам да се придржавам саобраћајних прописа“.

Кад факира оперишу...

На једној клиници у Бордоу, факир Ивон Ин оперисан је од слепог црева. Он је одбио наркозу и локалну анестезију, а није дозволио ни да га вежу за сто. Тиме је хтео да докаже како је снага воље у стању да надвлада и најјаче болове. Операција је снимљена за филм. За све време факир је описивао како се осећа и тиме хирургу давао могућност да контролише реакцију тела.

Статистика игра све већу улогу у животу. Навикли смо већ на бројке које се односе на наше становништво и привреду. Међутим, још никако нису изнете промене које се дешавају у Југославији у току једног часа. Подаци о томе пружају врло интересантну слику, у много чему неочекивану. До ових података дошло се деобом годишњих вредности или величина са бројем часова у току једне године — 8.760. Поједине бројке су заокружене те дају приближну а не апсолутно тачну величину.

30 нових грађана...

У току једног часа у Југославији угледа свет просечно 53 новорођенчета. Али, како за исто време умру 23 лица, значи да наша земља добије уствари 30 нових грађана. Мало? — Не! У току једне године то значи 282.800 нових становника. Треба из ово напоменути да је пре 30 година (1928 године) у Југославији у току једног часа било мање рођених — 50, више умрлих — 31, па је и прираштај становника био за $\frac{1}{3}$ мањи него сада.

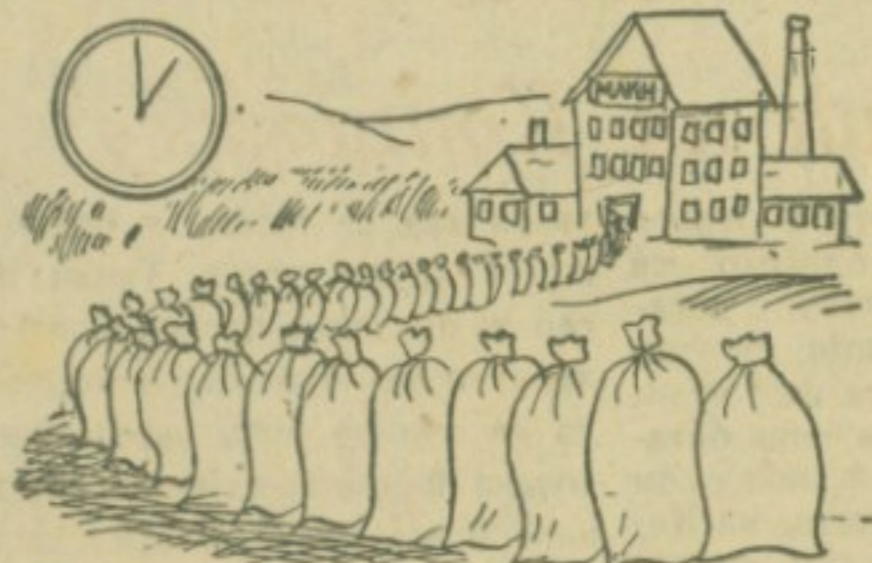
НР Србија има највише становника — 7,5 милиона (крајем прошле године). Због тога су у њој и највеће промене: 19 рођених, 9 умрлих, значи 10 нових грађана. У НР Хрватској се за исто време роди 10 а умре 5 лица, те се она сваког часа повећава просечно за 5 становника. У НР Словенији роде се 4 а умру 2 лица, па се број њеног становништва сваког часа повећава за 2. У НР Босни и Херцеговини у току часа угледа свет 12 лица, умру 4, дакле добија 8 нових становника (око 70.000 годишње). У НР Македонији за један час роди се 6 лица а умру 2, што чини да се она повећа за 4 нова становника. У НР Црној Гори, најмањој нашој републици и по територији и по становништву, у току једног часа има приближно 2 рођења и један смртни случај, чиме се њено становништво повећа само за једно лице.

Од чега највише умиру наши грађани? — Статистика показује да је од 23 лица која умру у току једног часа у нашој земљи, њих 8 било жртва срчаних болести, болести органа респираторног система и туберкулозе.

63 тоне шљива...

У току једног часа пољопривреда Југославије даје просечно (просек за 1947—1956, тј. за 10 година): пшенице 233 тоне, ражи 27,4 тоне, кукуруза 385 тоне, јечма 37,9 тоне, овса 32,5 тоне, пиринча 1.400 кг, проса 1.590 кг, хељде 1.080 кг итд.

Међу љанним биљкама највећи принос у току једног часа даје сумњокрет — 11,6 тоне, а оатим љана репица — 6,2 тоне соја — 3,65 тоне и рицинус 165 кг.

Међу индустријским биљкама највећи принос у току једног часа дају: шећерна репа 142 тоне, конопља 29,7 тоне, лан 1,67 тону, памук 640 кг (сема и влакно заједно), дуван 3,3 тоне итд.

Од пољопривредних култура значајнија је производња још и ових биљкака: кромпира 195 тоне, кукуса и кеља 41,1 тону, пасуља 16,7 тоне, парадајза 16 тоне, лука (заједно црног и белог) 15 тоне, паприке 9,5 тоне, грашка 8,9 тоне, мркве 2,37 тоне, бостана 27,7 тоне итд.

Сточно крмиво биће има овакав просечни

ЈУГОСЛАВИЈА у току једног часа...

принос на час: сено 377 тоне, сточна репа 101,6 тону, луцарка 81,6 тону, детелина 46,2 тоне, грахорица 17,5 тоне, мухар 8,7 тоне и сточни прашак 2,4 тоне.

У нашем воћарству највише приноса у току једног часа дају: шљиве 63,2 тоне, јабуке 18,9 тоне, крушке 7,41 тоне, трешње 4,6 тоне, ораси 3,4 тоне, вишње 2,2 тоне, брескве 1,7 тону, кајсије 1,6 тону и дуње 1,2 тону. Маслине дају 3,1 тоне, а смокве само 1,9 тону.

Воћни плодови се прерађују једним делом тако да се у току једног часа добије од њих: 11 тоне ракије, 7,9 тоне лекмеза и 1,5 тону сувих шљива.

Наши виногради дају нам сваког часа просечно 96 тоне грозђа од кога се направе 45,5 хиљада литара вина.

Разумљиво је да су појединих година приноси били већи или мањи од датих просечних; тако је напр. једно воћно стабло давало: 10 кг јабука 1954 године а 28 кг 1948 године, 6 кг дуња 1956 године а 21 кг 1953 године, 12 кг трешњава 1950 године а 23 кг 1952 године итд.

Стојарство у току једног часа даје просечно: млека 196.500 литара, вуне 1.750 кг, живина 115.400 јаја, пчеле 440 кг меда итд. За исто време закоље се 5.630 оваца и јагњаци, 5.245 свиња и 1.835 прла говеди и бивола. У току једног часа повећа се тежина свиња за 39,6 тоне, говеди и бивола за 20,9 тоне, оваца за 10,3 тоне и живине за 6,2 тоне.

У морској рибарству у току једног часа постиже се улов од просечно 1.825 кг рибе (од тога само плаве рибе 1.315 кг), а у слатководном рибарству 952 кг рибе.

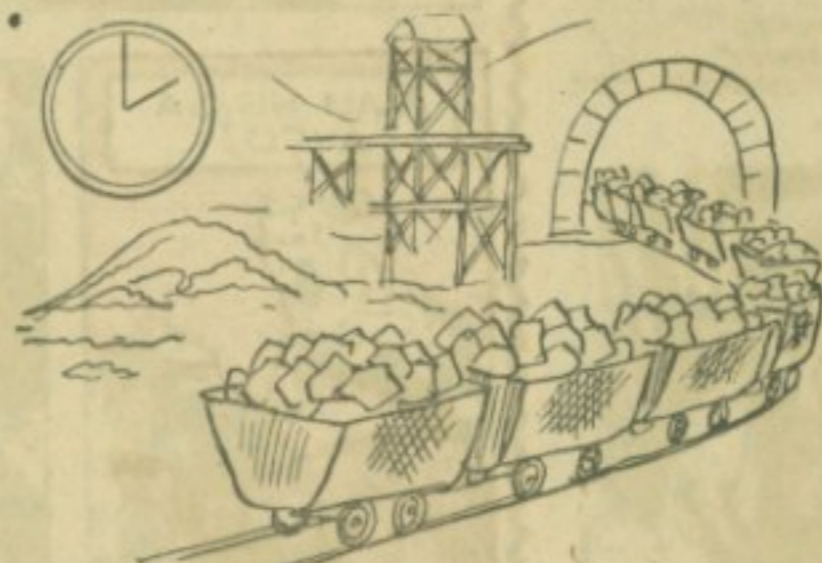
58 зечева, 8 дивљих патака...

Сваког часа исече се просечно 1.553 м³ дрвета; највише букве — 729 кубика и четинара — 423,5. Највише дрвета сече се у НР Хрватској — 463 м³, па у Босни и Херцеговини — 456; у Србији се посече 233 (најмање у АП Војводини, која јако оскудева у дрвету — 31,6), а у Црној Гори свега 62,6 кубика.

Наши ловци улове у току једног часа: 58 зечева, 75 врана, сврака и шојки, 9 јаребица, 8 дивљих патки, 4 лисце, једног орла или сову итд. Међутим, по један вуј или дивља свиња улове се сваких 8 часова, један сваких 6 часова, а сова свака 2 часа.

1952 тоне угља

За један сат наши рудари изваде: угља 1952 тоне (од тога 141 тону каменог, 963 тоне мрког угља и 848 тоне лигнита), наф-

те 33,5 тоне, гвоздених руда 197 тоне, бакарних руда 199 тоне, оловно-цинканих руда 197 тоне, боксита 100 тоне, хромових руда 13,6 тоне, антимонских руда 9,48 тоне, соли 11,75 тоне итд.

92.800 комада цигала

У току једног часа наше творнице дају просечно: 72 тоне сировог гвојдџа и 101,2 тону челика, 6,22 тоне блистер-бакара, 1,67 тону алуминијума, 1,6 тону цинка (сировог и у праху), 9,8 кг сребра итд. За исто време произведе се 105 тоне кокса, 19,6 тоне бензина, 35,5 тоне уља за ложење, 176 тоне цемента, 488 м³ равног стакла, 12,17 тоне сумпорне киселине, 7,82 тоне азотне киселине, 5,13 тоне каустичне соде, 18,9 тоне суперфосфата, 3,13 тоне сапуна, као и 92.800 комада цигала, 51,3 тону жреча, 137,8 кубика резањог четинарског дрвета, 1,73 кубика фурнира, 2,82 шпер-плоча, 9 гарнитура лужузног и типизираниог намештаја,

са суђењем колико год је могао, а кад је увидео да јој ломача свакако претстоји, организовао је њено бекство: уместо ње подметнуо је другу де-

Јованка Орлеанка НИЈЕ УМРЛА НА ЛОМАЧИ — Тврди француски историчар Жан Грино

Има много историчара и писаца који не признају догађаје онако како их историја даје, већ имају своје верзије о томе. Тако је француски историчар Жан Грино изнео нов материјал о Јованки Орлеанки.

Жана од Арка или Јованка Орлеанка није била сеоска девојка коју је надахнуће дошло на двор, већ девојка краљевске крви. Двор ју је одредио за вођу да би војсци подигао борбени дух, непоходан у ситуацији каква је тада била у Француској. Осим тога, Јованка Орлеанка није умрла на енглеској ломачи у Руану, јер се пет година после своје наводне смрти — удала.

Историчар Грино наводи и документоване податке, на основу којих је дошао до ових закључака.

Петнаести век. Француска се налази у великим тешкоћама и државници траже начина како да изиђу из њих. По њиховом мишљењу, за то може да послужи млада Јованка, која је у то време живела у селу Домреми. Али зашто баш Јованка? Зашто је избор пао на њу а не на неког другог? Зато што је она била краљевске крви, кћи, истина ванбрачна, војводе од Орлеана и Изабеле Баварске. Својом младошћу и фанатизмом она би могла дати нове снаге Французима у борби против енглеских освајача.

Према томе, до сусрета Јованке с краљем, кога она захваљујући „провиђењу“ препознаје мада је прерушен у дворанина, у дворцу Шинон, вероватно никад није дошло. Јер она није морала да препознаје краља пошто га је као свог рођака већ познавала, а осим тога на двору је свакако дочекана онако како је то њеном пореклу одговарало.

О њеној смрти подаци су још фантастичнији: руански бискуп Кошон чинио је све да би Јованку избавио од Енглеза. Због тога је одуговлачио

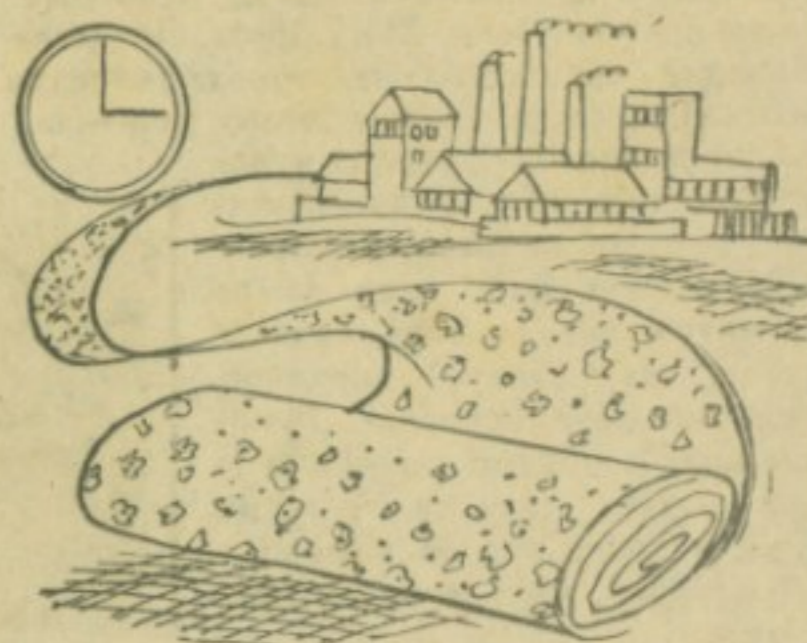
војку, која је спаљена. Пет година касније Јованка се поново појавила. Виђена је у Лорени, а затим у Луксембургу. Тамо је упознала Робера де Армеза, за кога се удала. Постоји акт из 1436 године, према коме се „Јованка од Лиса, француска девица“ удала за Робера де Армеза.

Ко је у праву тешко је рећи после више од пет стотина година. Ипак, једно је сигурно: Грино би морао да поткрепи своје тврђење с много више доказа

9,3 сандука шибница итд., 6,05 тоне писаће и штампарске хартије, 2,17 тоне омотног и 183 кг цигарет папира.

Текстилна индустрија произведе сваког часа просечно 20.900 м² памучних и 3.150 кв. метара вунених тканина, затим 1.400 м² вештачке свиле, 3.450 пари чарапа итд.

Индустрија коже и обуће даје сваког часа просечно 858 пари кожних ципела, као и 1.075 пари разних врста гумење обуће, које,

пored осталих врста производа, даје и индустрија гуме.

Прехрамбена индустрија даје сваког часа 19,6 тоне шећера, 3,67 тоне јестивог уља, 1.700 кг бонбона и слаткиша, 1.200 кг кобасичарских производа, 879 хектолитара пива итд. За исто време све фабрике дувана произведу око 1.850 кг разних цигарета.

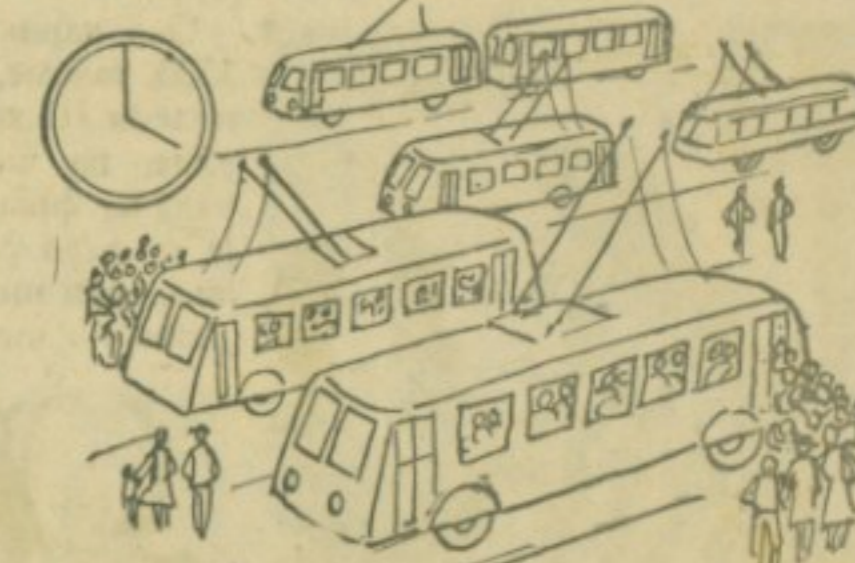
Наше електричне центре произведу за један час 576.000 киловатчасова електричне енергије. Ако се зна да 1 киловатчас одговара физичком раду 25 радника, онда је лако израчунати да та количина електричне енергије замењује физички рад 14,4 милиона људи! Од овог броја само наше реке из већ сарађених хидроелектричних центара дају нам сваког часа 7,9 милиона „радника“.

Грађевинарство сваког часа даје, између осталог, 4,22 нова стана са приближно 222 м² или просечно 52,2 м² по једном стану.

18.150 путника

Сваког часа југословенске железнице превуку 6.050 тоне разне робе и 18.150 путника. Из наших главних градова у току једног часа отпутује железничком путника: из Београда 535, Загреб 497, Љубљане 310, Скопља 176, Сарајева 155, Титограда свега 44, Новог Сада 130 и из Приштини 41. За исто време у тим градовима се истовари разне робе у тонама: у Београду 294,5, Загребу 234,5, Љубљани 115,4, Сарајеву 77,6, Скопљу 65, Титограду 10,95, Новом Саду 58,4 и Приштини 10,05.

У нашим морским лукама искрца се сваког часа просечно 474 путника и око 890 тоне робе, а у речним пристаништима 87

путника и 362,5 тоне робе. Авионима се превезе у току једног часа само 11 путника, а возилима јавног аутосаобраћаја 4.600 путника и 578 тоне робе. Највише путника превози се у градском саобраћају — у току једног часа око 51.800; за то време предузећа градског саобраћаја остваре бруто-приход од приближно 551.000 динара (од тога само у Београду око 230.000 динара).

Пошта отпреми сваког часа 63.100 писама, 425 пакета и 479 телеграма у унутрашњост и 3.780 писама, 79 пакета и 94 телеграма у иностранство. За исто време обави се око 32.500 телефонских разговора. Рекло би се по овоме да смо велике причалице, али није тако, јер просечно сваки Југословен говори преко телефона само 15,6 пута годишње!

У спољној трговини сваког часа из Југославије одлазе 464 тоне разне робе у вредности 11,8 милиона динара, а увози се 414 тоне робе у вредности 12,78 милиона динара.

Најзад, сваког часа у нашу земљу дође по 60 страних држављана: 10 из Италије, 7 из Западне Немачке, 6 из Аустрије, 5 из Грчке итд.

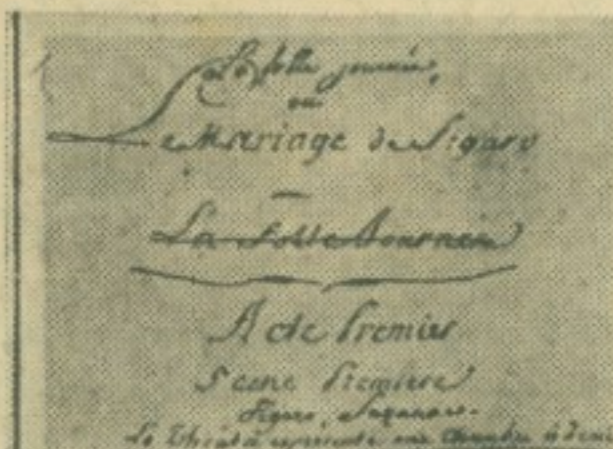
Из историје штампе

ЦЕНЗУРА

Недавно, кад је услед догађаја у Алжиру заведена цензура у Француској, париски недељни лист „Ви имаж“ осврнуо се на прошлост своје земље и донео неколико репродукција из заборављених дана.

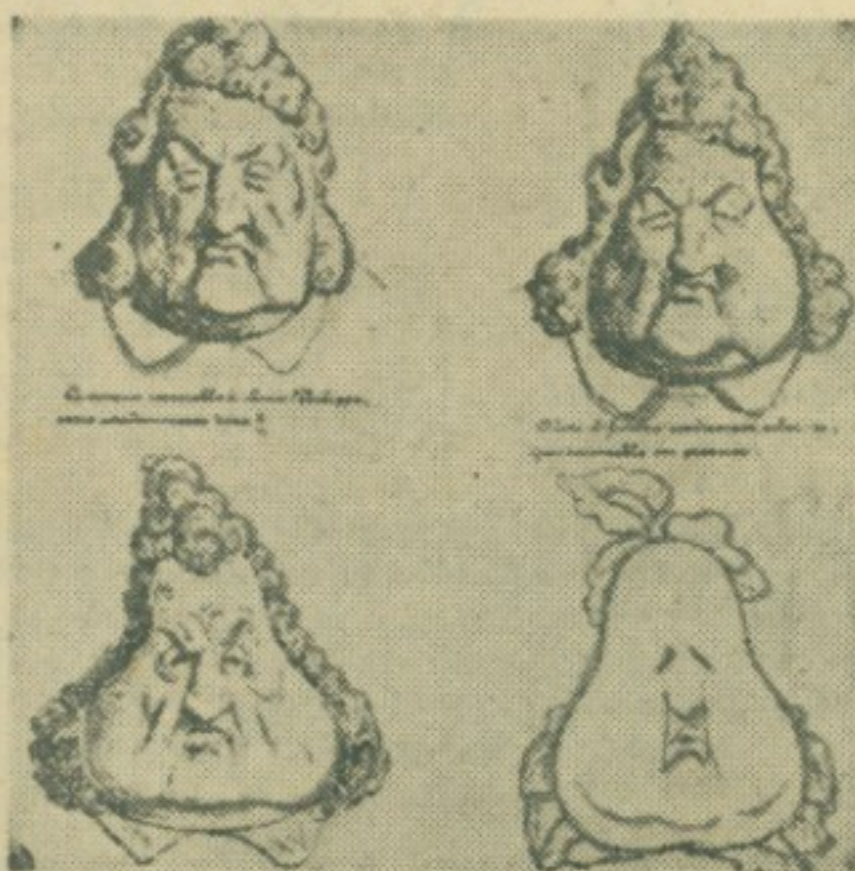
Пре велике Француске револуције, ниједна књига није могла да изиђе пред јавност без краљеве дозволе. Сваки рукопис је претходно ишао на одобрење, које су давали краљеви цензори, њих 79 на броју. Двадесет шестог августа 1789 Народна скупштина је донела начелну одлуку о слободи штампе, која је касније често мењана.

Ово је насловна страна чувене комедије „Фигарова женица“ коју је написао Бомарше 1778. Комад није смео да се приказује све до 1784, када је аутор, по „савету“ цензуре, извршио неке исправке. Рукопис који доносимо занимљив је још и зато што се на њему види и други наслов комедије, „Луидан“, који је писац претрао.

Шарл X је 26 јуна 1830 обнародовао наредбу према којој се новине могу издавати само уз дозволу. Већ сутрадан, пошто се уредништво није покорило новим прописима, велики париски лист „Л'Насионал“ био је конфискован.

Мада је касније Луј Филип једном приликом узвикнуо: „Цензура се никад неће увести“, познати карикатуриста Филип бачен је у тамницу зато што је нацртао у „Л'Насионалу“ чувену „мршкву“ Луја Филипа, којом је приликом лист по други пут забрањен.

Ова карикатура појавила се 1850. Наиме, те године је Наполеон III заведе цензуру за новине, па чак и за популарна издања француских класика које су тада скривали и кресали, „како ништа не би шкодило здрављу читалаца“.

Дневни лист „Л'Еклипс“ (по-мрачење) често је имао недаће због цензуре. У њему је карикатуриста Андре Жил једног дана објавио овај цртеж на коме је цензор представљен као вештица.

МОЖЕ ЛИ СЕ КИТ ЗАМЕНИТИ ФАБРИКОМ?

Мада на први поглед изгледа чудновато, питање није без основа. Уље, које се добија од уловљених китова за многе земље претставља драгоцену масноћу, како за исхрану становништва тако и за индустријске потребе.

Китови се углавном хране малим љускарима који живе у површинским слојевима хладних мора. Они претстављају главну „сировину“ која се у телу кита претвара у уље. Међутим, биолози сматрају да оваква „производња“ није економична. Са становништа модерне технологије чак је толико штетна да је треба заменити нечим бољим.

У једном од последњих научних додатака „Тајмса“, Роналд Кјури, научни сарадник Океанографског института Велике Британије, написао је да желудац великог кита може да прими до 2.000 килограма љускара, што значи да постоји несразмера између количине уља која се из овог морског сисара добија и количине љускара које ламани. Кјури износи следећи пример: један младунац кита дуг 225 сантиметара порастао је у току девет месеци овага 30 сантиметара и отежао сто килограма, док је за то време појео 7.000 килограма хране, то јест 70 пута више но што је добио у тежини. Закључак је јасан: китова „производња“ је расипничка, па се Кјури пита није ли боље заменити је индустријском производњом која би добијала уље непосредно из љускара.

За модерну технологију овај план није потпуно нестварљив, али постоји једна тешкоћа већ у самом почетку. Приликом „производње“ кит стално узима велику количину морске воде, која има свој удео у стварању уља. Значи, пребадо би и фабрика да узима и пречишћава опромне количине воде, што не би било тако јевтино.

СТАРИ ЖУЉА

ИЗМЕЂУ ЖУЉЕ И ДЕЧАКА НАЛАЗИ СЕ КРДО РАЗБЕСНЕЛИХ ЖИВОТИЊА...

Несвесно сећање

Један необичан пример несвесног сећања пружио је „звезда“ америчке телевизије Дев Гроувел. Она је испричала да је 1930 године као студент добила на отплату 300 долара и код куће их сакрила у књигу „Копачи злата“, коју је ставила — како је мислила — у последњу полицу библиотеке.

Сутрадан је открила да нема књиге, бар не тамо где је мислила да ју је оставила. Претражила је читав стан, али без успеха. Родитељи јој тих дана нису били у Њујорку, а у стан нико није улазио, па је било искључено да је неко украо новац.

Четири године касније, кад је сама становала у другом стану испричала је једном професору психопатологије догађај са скривених 300 долара. Додала је да је вероватно књигу касније несвесно ставила на неко друго место. Професор јој је предложио да је хипнотизира и онда покуша да је наведе да се сети читавог догађаја и тако открије где је новац скривила јер су њени родитељи и даље становали у истом стану.

У хипнози се Дев Гроувел сетила свега што се у то време одиграло, али где је књигу с новцем ставила никако да јој падне на памет. Као да јој је два часа сећања заувек било нишчичело.

У току тих покушаја, једног јутра девојка се пробудила и — нашла поред себе књигу „Копачи злата“ са 300 долара! Ноге су јој биле прљаве, постелина такође. Бесумње, заључила је, у току ноћи сетила се где је оставила новац у сну устала отрчала до родитељског дома, нашла књигу и вратила се у свој стан. Али, сада се те шетње уопште није могла сетити!

Панчић на Копачнику

Пре готово једног века одиграо се необичан догађај који је учинио да наш велики научник-ботаничар Јосиф Панчић никад сем једном не крочи ногом на Копачник. Како је сам рекао: „Жив никад, а мртав можда“. Тако је и било. Пре неколико година на Копачник су пренили његови посмртни остаци и сахрањени у спомен-гробницу.

Ето тог догађаја: У то доба становништво по разбацаним засецима око Копачника живело је у вечитом страху од упада разбојничких банди на Турске. Баш тада, у та неспокојна времена, Панчић је дошао на Копачник да би проучавао његов биљни свет. Али он није знао да о свом доласку треба претходно да обавести полицијску власт, односно надлежни срез.

Не хајући за разбојнике, научник је мирно ишао од пропланка до пропланка и откидао разно биље и травчице, превртао их и дуго гледао лупом. Тако га је занетог овим послом, често затицао мрак и онда је морао да тражи неко склониште где да преноћи. Једног дана, по највећој жељити је опет по Копачнику и трпао у „јанџик“ прикупљено биље. Зачудио се кад је видео да је доспео до самог врха. Сутон је већ био почео да се Копачник,

хвата кад се нашао у подножју с друге стране. Таман је сео да предахне пре но што ће кренути да потражи конач, када се три до зуба наоружана човека појавише одједном пред њим и викнуше на сав глас: — Предај се!

Панчић се трже, али се брзо прибра и запита их шта хоће од њега.

— Имаш ли какво оружје? — упита један од тројице.

— Каково оружје и шта би ми оно?

— А шта радиш овде?

— Па, ето, гледам траве...

— Море, коме ти то?

На ове речи сва тројица јурнуше на Панчића, свезаше му руке иза леђа и потераше пред собом. Он се нашао у чуду, али ни речи није проговорио. После два сата хода дошли су у општинску судницу. Ту су научника дуго испитивали. Пошто није успео да увери одборнике да је миран професор наредили су да се као оумњив још исте вечери дотера среској власти.

Тек тамо, после пешачења од неколико сати, ствар се објаснила и Панчић је пуштен. И тада се зарекао да никада више док је жив неће ићи на

Појавом радара на позорници Другог светског рата, војници су наоружани још једним моћним средством које им је омогућило да се успешно боре и против најсавременијих авиона, бродова, подморница и тенкова. Многи су чак помислили да се ближи крај авијације, морнарице и оклопних јединица, Али, преварили су се...

Искуства из Другог светског рата показала су да су радари заиста савршена и веома корисна средства за откривање непријатељских авиона и других циљева. Али, они су показали и доста недостатака. Пре свега, могу се прилично једноставно открити, чак и помоћу погодних детектора, што омогућује предузимање разних противмера као што је,

БОЉЕ ОД РАДАРА...

решимо, облагање авиона материјалом који унија електромагнетске таласе радара. Једно од таквих средстава познато је и многим од нас — то је станиол-папир који су, крајем рата, авиони масовно избацивали приликом бомбардовања.

Те слабе стране радара могу већ данас да се оклоне применом других, још савременијих техничких средстава, међу које научници посебно убрајају термопеленгаторе.

Познато је да топлотна енергија која настаје приликом сагоревања горива у коморама млазних или ракетних агрегата, у бродским машинама и цилиндрима клипних мотора, не може потпуно да се искористи. Део те енергије одлази у ваздух — у виду топлотног инфрацрвеног зрачења, тј. нарочите светлости. Та светлост невидљива је за човечје око, па и за „око“ радара. А-

ли, данас већ постоје уређаји који и ту светлост лако откривају. То су термопеленгатори. Термопеленгатори су такве направе које су у стању да одреде координате бродова и авиона помоћу топлотних зракова, односно помоћу инфрацрвене светлости која долази од тих покретних циљева. Они врше осматрање одређене зоне све док не открију циљ, а потом аутоматски обрађују промене координата тога циља у виду такзованих електричних импулса.

Термопеленгатор се састоји од конкавног огледала које хвата топлотне зраке и прикупља их у жижи на којој се налази један осетљиви уређај — болометар. Чим температура порасте, електрични отпор металних жица болометра повећава се, што се може мерити нарочитим инструментима. Највећи отпор настаје у оном тренутку кад се брод,

односно авион, нађе тачно у правцу жиже огледала, тј. кад инфрацрвена светлост из бродског димњака најјаче падне на болометар. На тај начин се може открити брод на даљини од двадесетак километара ако је пречник огледала 60 см, с могућим грешкама у одређивању положаја од највише двадесет метара.

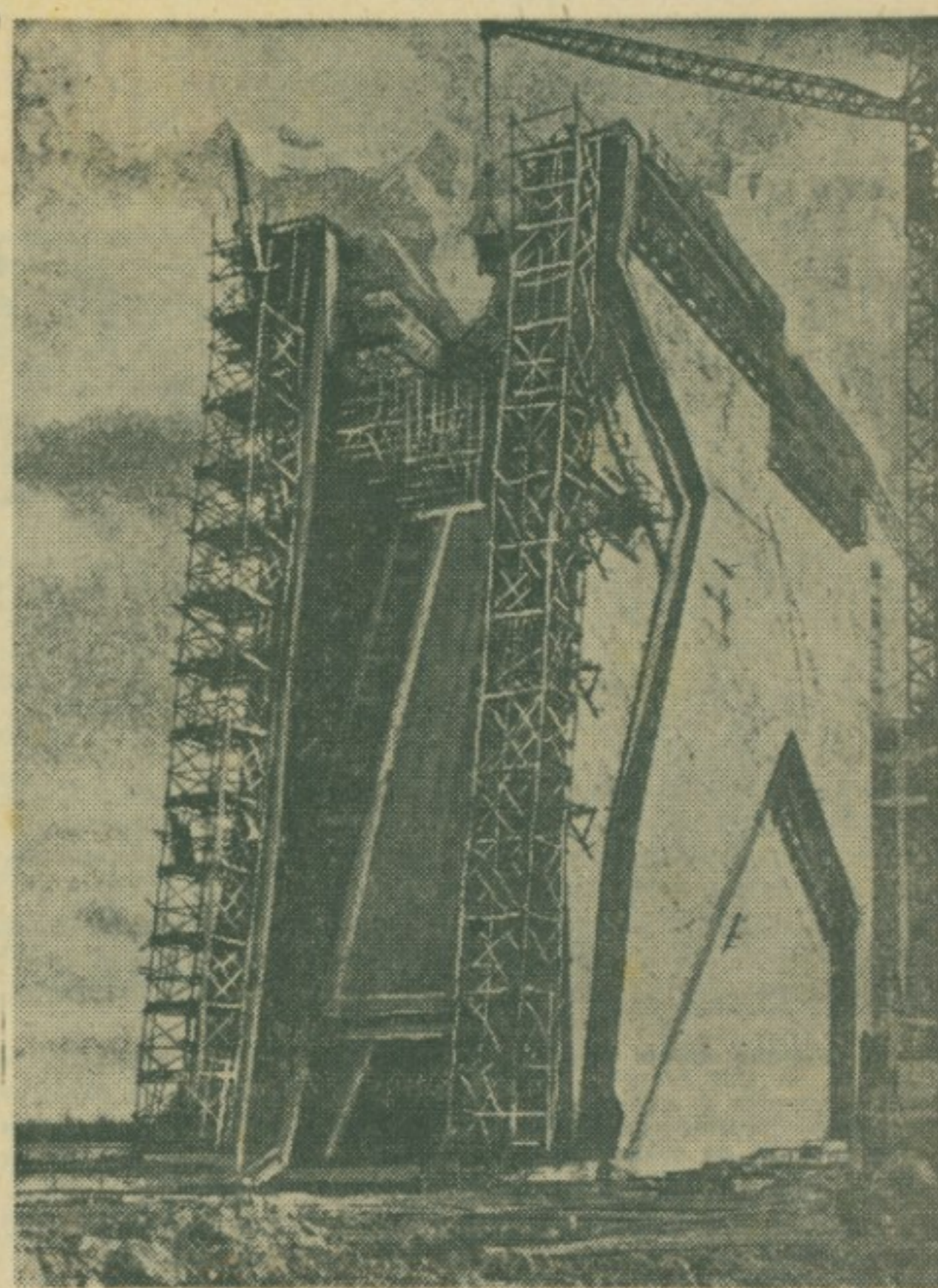
Преимућство термопеленгатора састоји се, пре свега, у томе што је у стању да функционисање савршено тачно и што сам не емитује електромагнетске, инфрацрвене или неке друге зраке. Осим тога, мање је осетљив на разне сметње него што је случај с радаром. Но, то не значи да је термопеленгатор без мане. Две су му основне: смета му сунчево топлота, а погодност магла и облаци, и доста тешко открива авионе зато што споро

мења електрични отпор. Због тога се може догодити да авион одлети пре него што га пеленгатор открије.

Да би отклонили ту слабост, конструктори су ове уређаје допунили нарочитим фотоотпорницима, који се састоје од специјалних стаклених плоча премазаних слојем оловног сулфида и постављених у жижу конкавног огледала. Приликом ноћног претраживања неба таквим термопеленгатором, на фотоотпорник пада најјача светлост из авионског мотора чим се он нађе насрам жиже огледала. Инфрацрвена светлост избија из фотоотпорника слободне електроне, па се на тај начин ствара веома слаба струја, која се погодним уређајима може повећавати и мерити.

Конструктори су олакшали посао послужу термопеленгатору тиме што струја коју треба мерити не долази до разних бројчаника, већ до једне нарочите лампе. Чим се авион нађе насрам термопеленгатора, на лампи се уочава светао круг. Ако се авион приближава с десне стране, светлост ће се појавити у десном углу лампе, итд. Тако послуга, на основу померања целог уређаја, једноставним читањем са бројчаника добија све потребне податке, који се аутоматски преносе на ватрени положај противавионских оруђа.

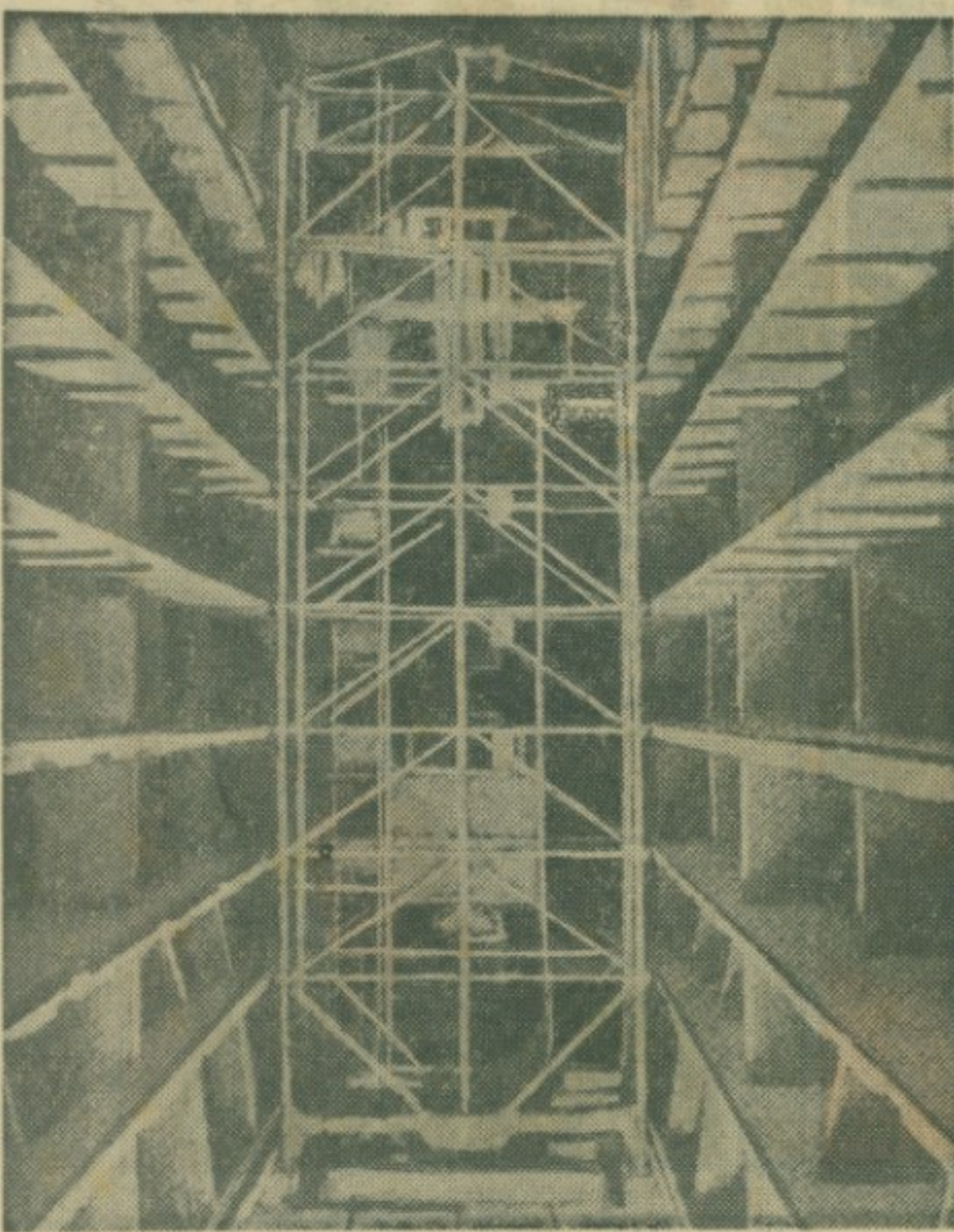
Један од савремених типова термопеленгатора назван је „мале електронске очи“. Он је у стању да открије, решимо, обичну собну лампу на даљини од око десет километара. Зато данас многи с правом сматрају да то ново средство претставља озбиљну конкуренцију радару. Али, не треба заборавити да оно има и слабости, па због тога преовладава мишљење да ће термопеленгатор само допунити радар. Комбиновањем ова два уређаја, најбоље се отклањају њихове мане.

Највећи viseћи мост у Европи

Французи су предвидели да 14 јула 1959 предаду саобраћају viseћи мост преко Сене, који се гради 29 километара узводно од Хавра. Са својих 1400 метара то ће бити најдужи мост ове врсте у Европи. Од тога ће 960 метара износити дужина три viseћа лука, а остатак од 440 метара прилазни вијадукт на левој обали. Мост ће се налазити 50 метара изнад воде, како би и највећи теретни морски бродови могли да прођу испод њега залазећи дубље у Сену. Највеће дозвољено оптерећење износиће 6.000 тона. За пробу издржљивости употребитиће се 300 камиона од по 20 тона који ће се поређати у три реда на коловозу чија је ширина 12,50 метара.

Осмоспратна гаража

Први силос за аутомобиле подигнут је у Базелу, у Швајцарској, и већ је предат саобраћају. Може да прими 400 возила која се аутоматски распоређују по боксовима на свих осам спратова ове гра-

ОПАСНОСТ ОД ПЛУТОНИЈУМА

Вештачко нуклеарно гориво, плутонијум, врло је оповрно и њиме треба пажљиво руковати. У енглеском часопису „Нови научник“ штампани су следећи редови који говоре о тој теми: „Водонична, као и атомска бомба садржи плутонијум који омогућује почетне експлозије стварајући врло високе температуре. Плутонијум је радиоактиван и та радиоактивност траје веома дуго: просечно 24.000 година. Више од радијума или стронцијума, плутонијум показује тенденцију да се задржава у костима. Највећа количина коју организам може да поднесе без опасности износи само шест десетомилонитних делова грама, тј. једним грамом може се отровати 1.700.000 особа!

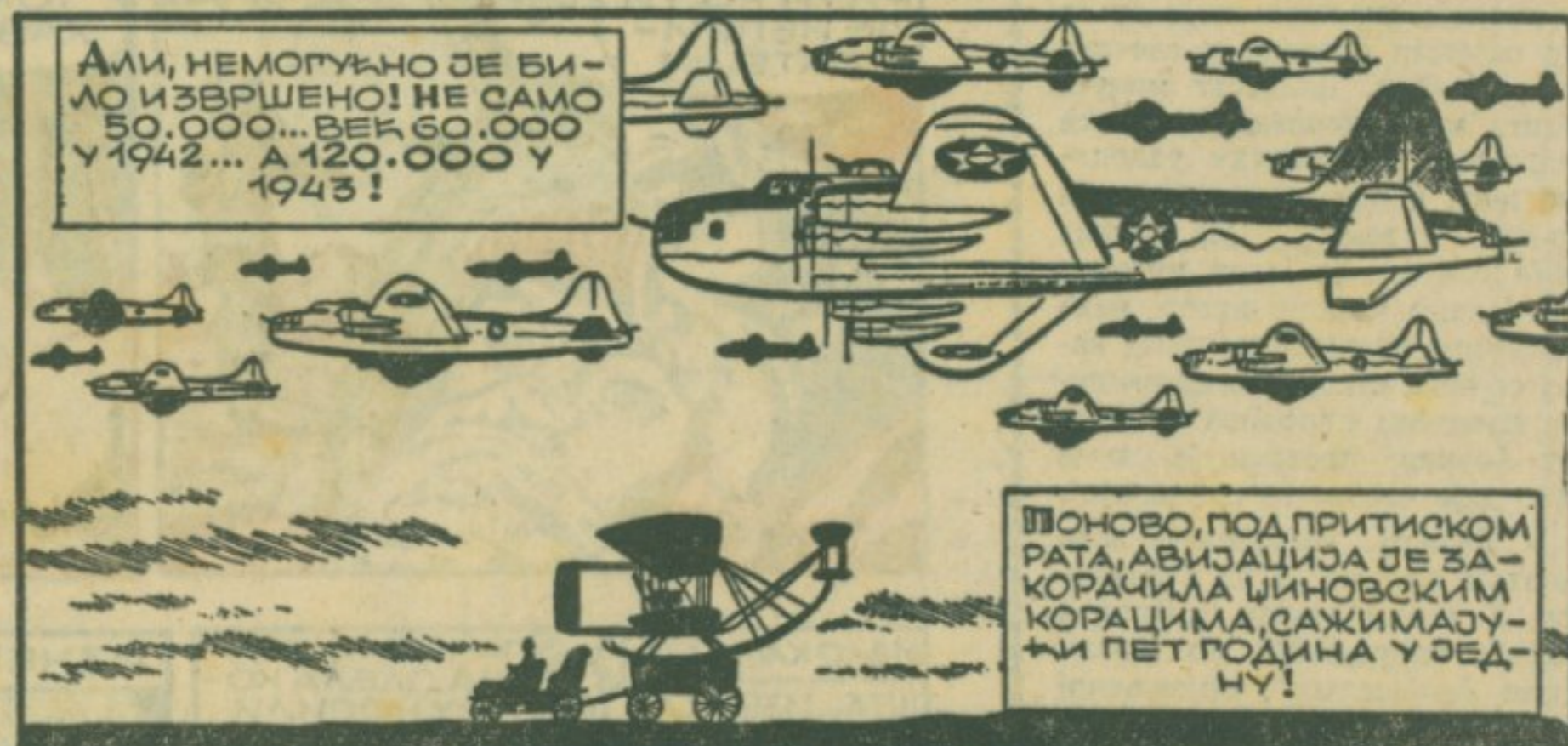
ЈАБУКЕ ПРОТИВ НЕСАНИЦЕ

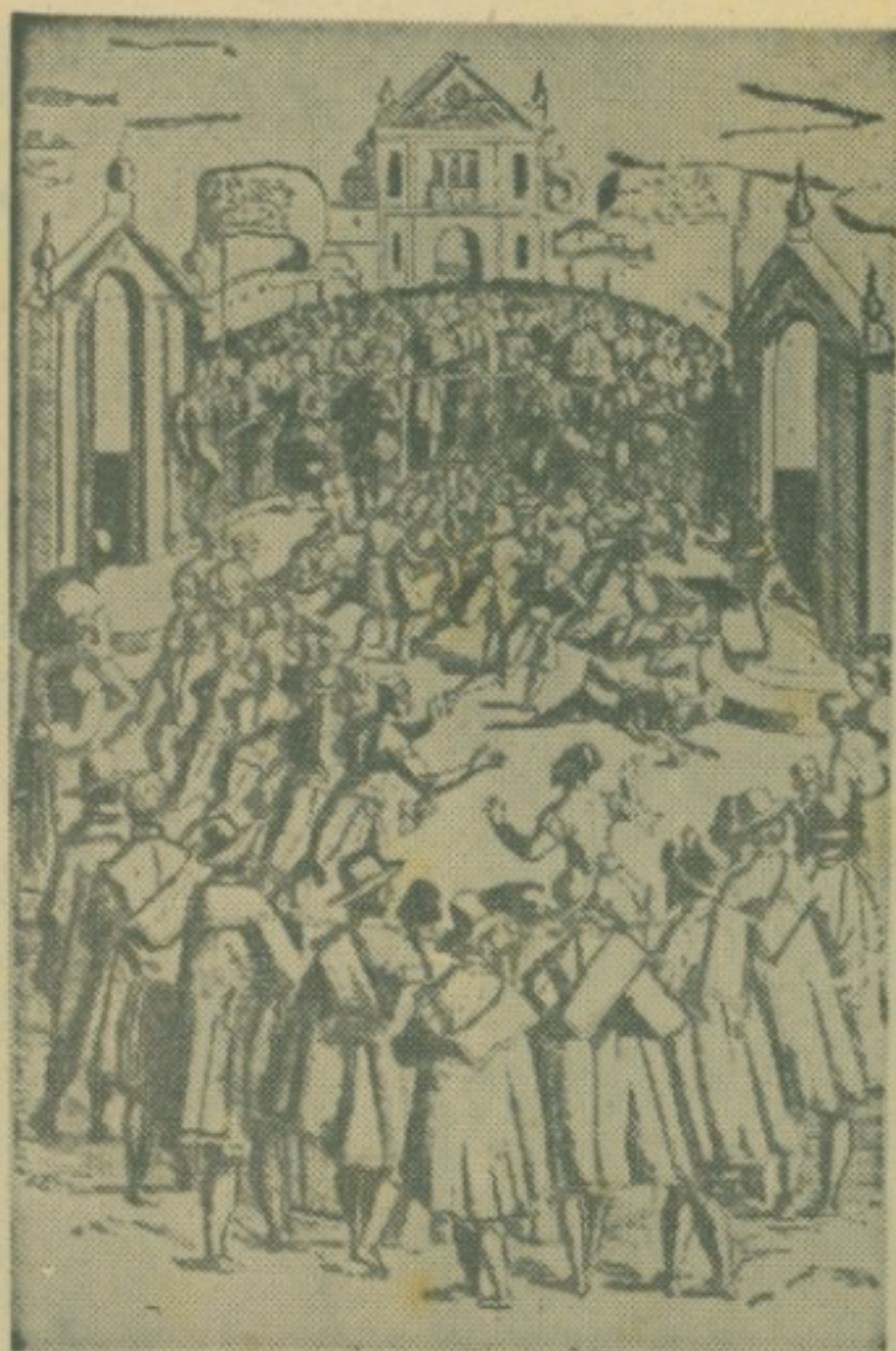
3 ахваљујући томе што садржи знатне количине витамина, јабука је, по речима неколицине познатих швајцарских лекара, најкорисније од свег воћа. У њој има албумина, шећера, калцијума, воде, јабучне киселине и фосфора. А фосфор невероватно срећно допуњује сиву нервну материју мозга и кичмене мождине.

Недавно је један холандски лекар први утврдио да строга јабучна дијета претставља једно од најуспешнијих средстава против несанице. Довољно је увече појести две-три јабуке, али под условом да сваки залагај буде добро сажвакан. Већ после десет дана проведених на овој дијети опајају се изванредни резултати: нервоза постепено нестаје и несаница уступа место здравом, окупљајућем сну.

Швајцарски лекари су извршили читав низ опита у болницама, пре свега у одељењима где се лече болесници од тешке несанице. Тако су открили да јабучна дијета делује чак и код оних случајева несанице које медицина сматра — изгубљеним. Они су свог холандског колегу допунили још једним драгоценим податком: да особе које услед разних стомачних поремећаја не подносе свежу јабуку могу да држе ову дијету с печеним јабукама. Само, доза се тада удвостручава. Ипак, максимум учинка се постиже кад се једе свежа јабука, и то заједно с кором.

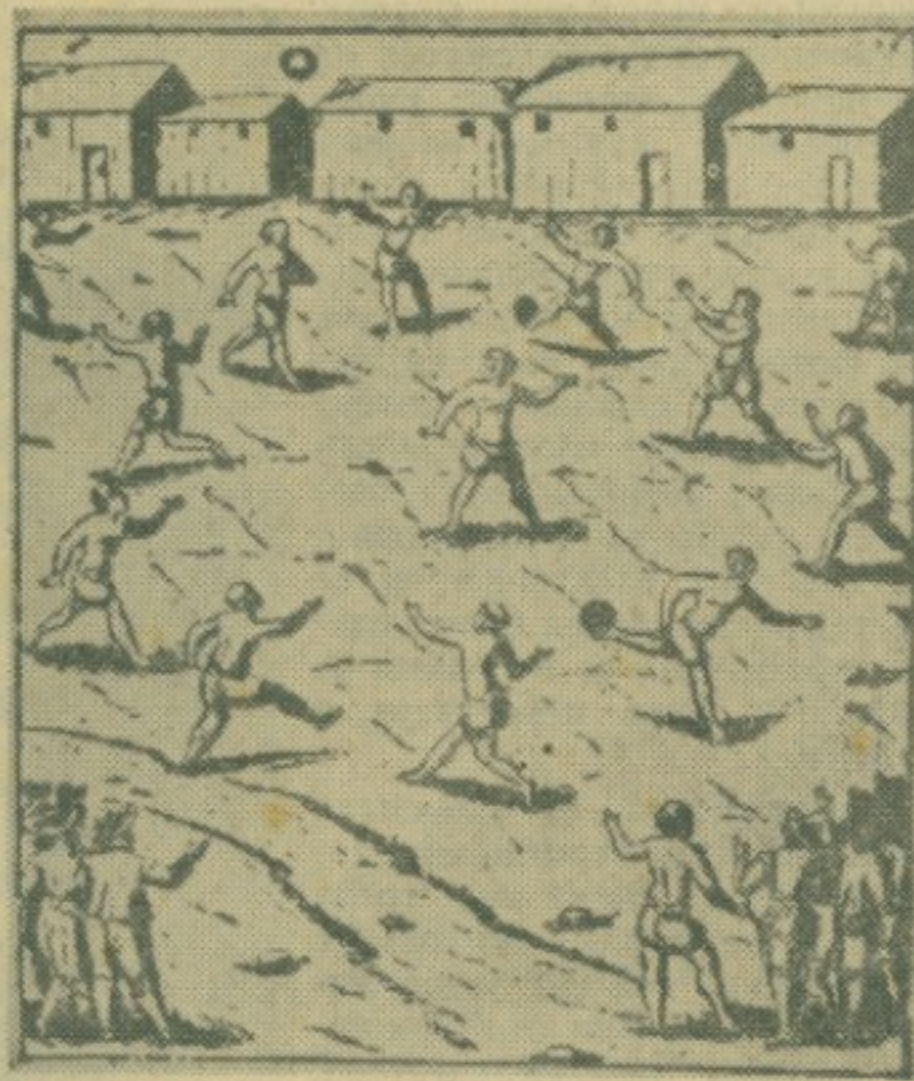
WALT DISNEY ОД ИКАРА ДО РАКЕТЕ

Оригинални цртеж фудбалског игралишта у Италији из 1610. године. Занимљиве су капије које су сличне капијама на градским бедемима. Игралиште је, међутим, било знатно веће но што га је уметник на својој слици претставио.

4.000 ГОДИНА

Домороци Задње Индије играли су око 1605. године, босим ногама, игру сличну фудбалу, лоптом начињеном од биљних влакана. Ту игру називали су „игра ногом у кругу“.

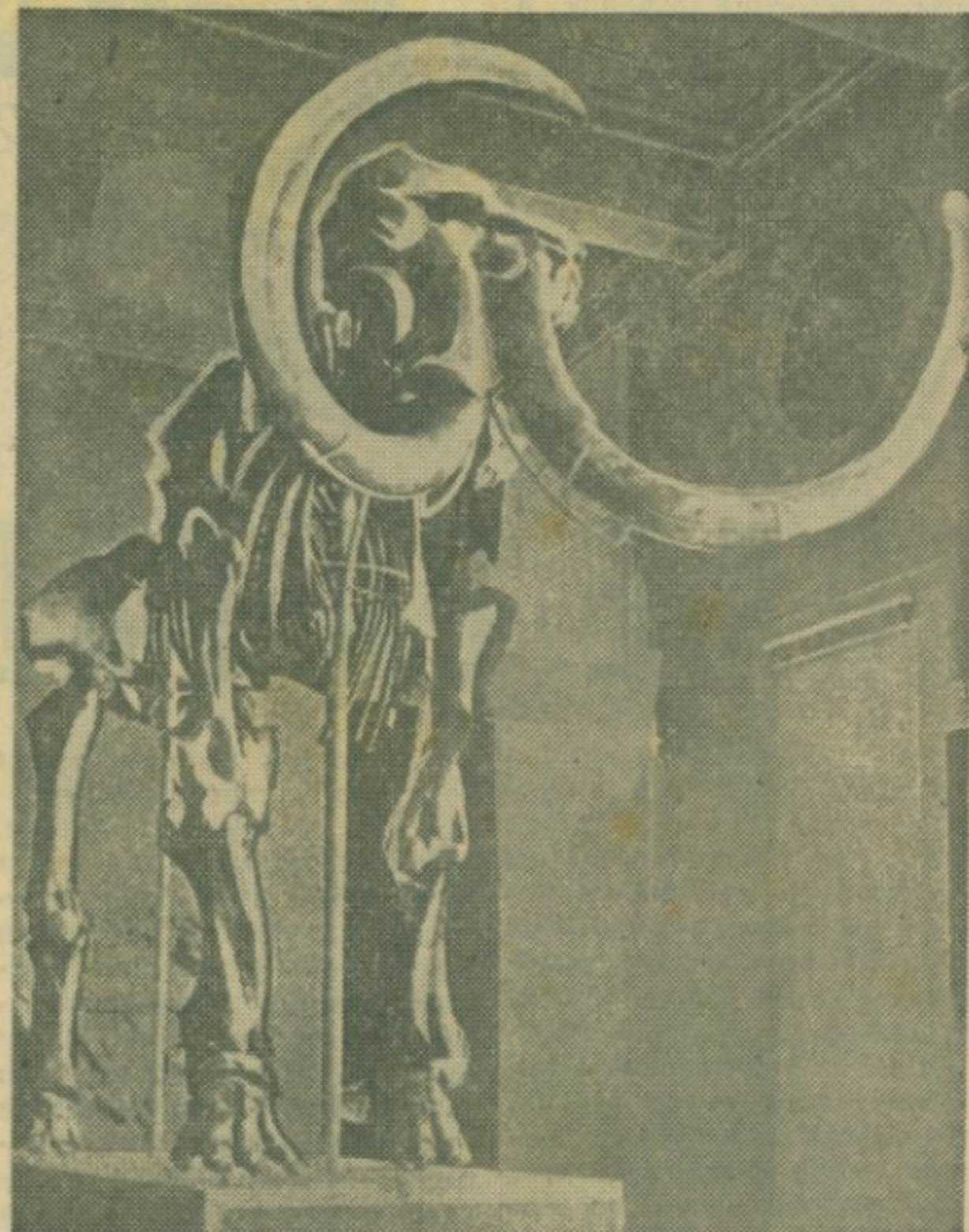
противничку већ у своју капију. Изгледа да су се често одржавале утакмице између појединих села и да су се фудбалска игралишта налазила на средини пута између једног и другог села из којих су потицали противнички тимови.

За време Ренесансе фудбал се играо и у Италији. За игру је употребљавана надувана лопта која је била тешка највише десет унција, а у обиму је имала седам палаца (око осамнаест сантиметара). Игралиште је било толико велико да ниједан човек не би могао да додире каменом с једног на други крај, док му је ширина износила око половину дужине. И игра и лопта називани су „калхо“. Тимови су имали двадесет до четрдесет играча, а на обе стране игралишта налазиле су се, као и данас, капије које су често потсећале на праве варошке капије. Тимови су се разликовали по оделима, која су била разних боја. Сваки тим имао је свога „капитана“, а играчи су се пре почетка утакмице постављали тако да су чинили неку врсту троугла.

Отада па све до краја 19. века популарност фудбала наизменично је опадала и поново расла. Око 1870. године ова игра лоптом добила је свој данашњи облик, и то у Енглеској, одакле је кренула на свој победоносни поход по свету.

Сибирски мамут у Француској

Кад се пролази дворанама музеја, палеонтологија може да изгледа сувопарна, јер се углавном састоји од многобројних фосила с неразумљивим латинским називима врста и подврста. У последње време музеји се све више преузимају како би привукли и заинтересовали гледаоце, па зато и Париски природњачки музеј сада припрема нову изложбу која ће пред посетиоце изнети највеће и истовремено најзанимљивије пролема из палеонтологије. Захваљујући позајмљеним пример-

Цима из музеја других земаља, на изложби у Паризу биће дат досад најпотпунији преглед еволуције кичмењака. Ту ће се налазити: сибирски мамут (на слици), длакави носорог из Кине, риба оклопњака и диносаур из Сахаре, стегосаур из Нормандије итд.

ОД ПОСТАНКА ФУДБАЛА

Вештина фудбалера и љубитеља фудбала рећи ће вам без размишљања да је ова игра у свом данашњем облику настала пре нешто више од пола века на Британским Острвима, да је одатле ускоро пренесена на континент, да би за кратко време освојила читав свет.

Међутим, порекло фудбала губи се у најранијој историји човечанства. Најновија истраживања показују да су за игре сличне фудбалу знали не само европски народи класичних времена, већ пре њих Кинези и нека примитивна племена. Две и по хиљаде година пре наше ере, у Кини је била позната игра „тсухки“, која се играла луном лоптом. „Тсухки“ се није играла само ради разоноде, већ и за одржавање физичке кондиције, о чему сведочи чињеница да је она била готово саставни део војничког живота.

У шестом веку наше ере игра „тсухки“ је пренета у Јапан. Према старим записима, јапански престолонаследник Тенки-Тено (661—671) први је прихватио кинески фудбал, дао му име „кемари“ и од њега начинио религиозну игру. Кемари се још и данас игра у Јапану, и то на велике верске празнике у близини каквог шинтоистичког храма. Лопту начињену од јеленске коже износи из храма један од свештеника, доноси је на игралиште и предаје играчима који су се ту окупили одевени у свечана стара одећа. Двадесет минута лопта мора непрекидно да се одржава у ваздуху ударцима ногу и ниједном не сме да падне на земљу. Из године 1874 сачуван је један путопис по Јапану у коме аутор, нека Еуфимија Курнавски, прича како се нека стара и осиромашена племићка породица по имену Асукан прехранује тиме што даје часове из „кемарија“.

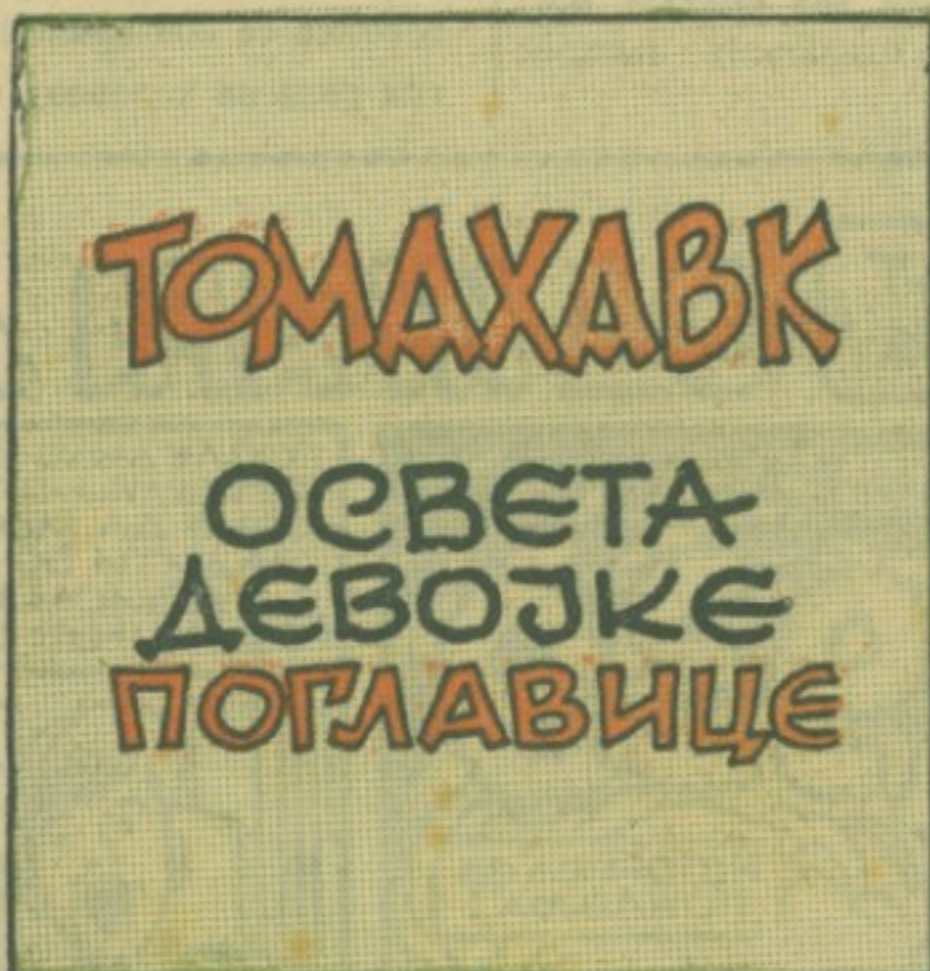
У Задњој Индонезији игра лоптом позната је од памтивека. У својој књизи „Лутања једног природњака по Малајском Архипелагу“, објављеној 1886, Хенри Фарб нам описује игру „сипак“. У тој игри учествује преко 20 младих, који лопту, начињену од неке врсте лисаја, шутирају босим ногама ударајући је не само арховима прстију, већ и спољашњом и унутрашњом страном стопала.

И Европа Средњег века знала је за фудбал. Први сачувани подаци о овој врсти спорта потичу из 1314. године, кад је енглески владар Едвард II коме су додјеле жалбе родитеља да им децу доносе са игралишта поломљених удова, забранио ову, у то време веома грубу игру. Његов потомак Едвард III издао је 1349. године наређење својим потчињенима да „сузбију ту некорисну и-

гру“, препоручујући истовремено својим поданицима да се вежбају у гађању из лука „што је за земљу много важније“.

У „Речнику израза за почетни и средњи латински“ Шарла ди Шанжа (1610—1668) налази се и реч „хеоларе“ као ознака за велику лопту у француској покрајини Пикардији.

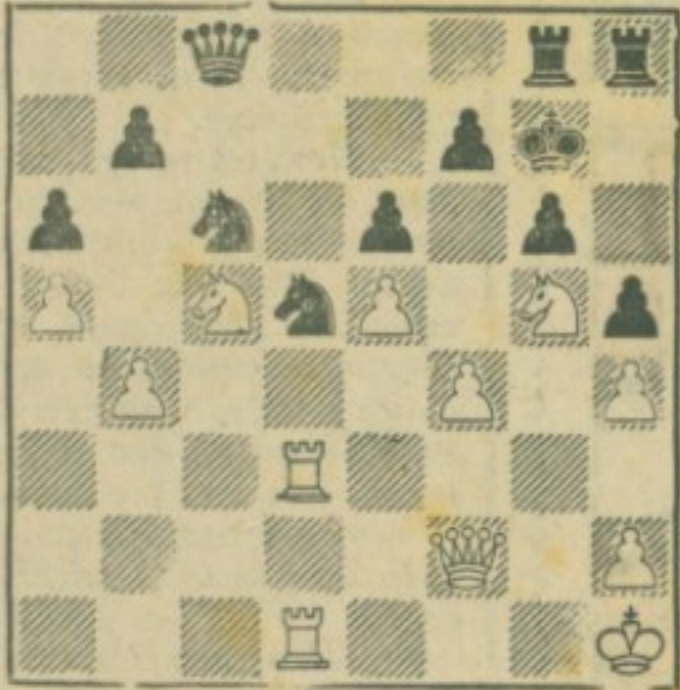
Према томе, фудбал се у Средњем веку играо са обе стране Ламанша. Накалост, о правилима игре зна се веома мало. Према оскудним цртежима из тог времена може се закључити да се лопта прво бацала увис и да су затим на њу наваљивали играчи оба тима, трудећи се да је убаце не у

Учимо шах XXII

Прошла лекција била вам је, надамо се, од користи за проучавање смисла и важности жртава у шаху. Овог пута ми ћемо се, у истом циљу, позабавити партијом коју је наш велемајстор Светозар Глигорић играо с канадским шахистом Јановским на турниру у Салчебадену код Стокхолма 1948 године.

После тридесет другог похода црног, позиција је овако изгледала:

Глигорић је бели, Јановски црни. Они, у овом тренутку, стоје подједнако. Можда је Глигорић нешто слабији због она два удвојена пешака на х-линији. Шта ће даље бити?

- 33) ф4-ф5 г6: ф5
- 34) Тд3: д5 е6: д5

Глигорић, као што видите, даје пешака и топа за скакача. Озбиљна жртва!

- 35) е5-е6 ф7-ф6
- 36) Сг5-ф7 Сц6-е7
- 37) Дф2-д4 Се7-ц6
- 38) Дд4: д5 Тг8-д8
- 39) Сц5-д7 Кг7-г6
- 40) Тд1-ф1 Сц6-е7
- 41) Дд5-д4

Шта сада ради црни. Предаје партију, јер увиђа да му убрзо следи мат.

Ово је још један пример који нас учи да жртве у шаху не треба примати док се не уоче намере противника.

Детаљно анализирање оваквих партија оставићемо за доцније, кад стекнемо још више знања о шаху. Сада се ми упознајемо са основама, основним стварима шаховске игре.

Да ли сте у прошлој лекцији запели на једној ознаци? Први потез црног овако је означен: х7:дб. То би, према дијаграму, значило да је пешак са х-линије однео нешто на д-линији. Разуме се, то није могућно. У питању је очигледна штампарска грешка. Место х7:дб требало је да стоји х7:гб.

Скакавац и бубашваба у сателиту

Ускоро ће у САД бити лансиран сателит који ће са собом понети ногу од скакаваца и задњи део једне бубашвабе. Ова наизглед шаљива информација уствари је плод научних радова и дискусија 200 стручњака који су се недавно окупили у Вашингтону на састанку претставника научних друштава Америке. Најчудније од свега је да ће делови ова два инсекта бити употребљени место неких тешких и вломавних инструмената.

Изванредно осетљива мишићна влакна у ноzi скакаваца, повезана за један електрични регистратор, означаваће ваздушни притисак и унутрашњости сателита. Бубашваба, пак, има на врху свог задњег дела норвичити орган који реагује на фотоне и светлосну енергију. Он ће служити место фотоелектричне ћелије.

Научници се на томе неће зауставити. Они ће за контролу хемиских промена које настају у сателиту употребити антене мравља, водених инсеката и неких врста лептирова.

Најзад, амерички научници ће у сателит ставити голуба-писмоношу и неку птицу-селицу. Циљ овог експеримента је да се утврди да ли ће птице лишене тежине изгубити смисао за оријентацију.

Тако кажу...

Утврђено је да Јужни пол прима више сунчане енергије од било ког другог места на земљи у месецу децембру, кад тамо увелико влада лето. Међутим, највећи део те енергије одбија се од леденог покривача.

Петнаест новчаница за се кунд

У Сједињеним Америчким Државама од недавно је у употреби једна нова електрична машина, која је од велике користи свим банкама и већим благостањима. Машина с крајњом тачношћу одбраја петнаест банкнота у секунди.

Тако је било раније...

Један човек у америчкој држави Џорџији платио је ових дана раднику 50 центи на сат да му поручи димњак за чије је подизање пре десет година платио 37 центи за цео дан.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

Који је највећи град на свету?

Кад се постави овакво питање у друштву, онда обично настане нагађање: помињу се Париз, Лондон, Берлин или Њујорк као градови с највећим бројем становника. Досад је заиста највећи град био Лондон али с обзиром на пораст становништва у Јапану његово место преузеће Токио. У Токију се сваке године број становништва повећава за око 200.000, тако да он сада има 8.491.167 грађана.

Заштитне опне на градилиштима

Киша, снег и јак ветар претстављају велику сметњу при грађењу кућа као и при њиховим оправкама, јер су зидари принуђени да прекидају посао док невреме прође. Да би се ово отклонило у Немачкој су почеле да се употребљавају танке, прозрачне пластичне опне од полиетилене које се разапну на дрвене рамове.

Неуништивни пацови

Пацови свакако спадају у најодвратније животиње које човек познаје, а којих се тешко може ослободити. Откуд толике тешкоће са овим животињама можда ће објаснити ових неколико података: пар пацова може да окути за три године 257.762 потомка, док сто пацова могу да поједу 15 килограма жита за један дан.

Пегави лав

У густим шумама планинских предела Кеније крије се много чудних животиња. Антилопа бонго и циновска шумска свиња откривене су баш тамо. Неки истраживачи сматрају да у овом крају живи још једна велика звер — пегави лав.

О тим необичним лавовима становници Кеније причају већ

длавно. Али, тек релативно недавно које два одрасла пегави лав допале су у руке зоолога. Судећи по свему, убијени лавови имали су две до три године. Јасне црне пеге налазе се не само на шапама већ и на леђима и боковима. Стручњаци Британског музеја, у коме се чувају те загонетне које, још нису донели неки одређен закључак. Да би се доказало постојање пегавог лави нису довољне само које; потребно је имати и његов скелет.

Поново прогледала

Недавно је са једног од прозора високе грађевине Украинског експерименталног института (за очне болести, која гледа на удаљено море, једна деветнаестогодишња радница поново угледала свет. Наиме, њој је на послу доспео у очи кречни раствор, од кога је ослепела. Хитно је упућена у институт, где је извршена операција, прво на левом а затим на десном оку. Успех је био потпун и девојци је спасен вид.

Разоружани борци

Ова два борца-јелена, који живе у Националном парку у САД, привремено су разоружана, јер им се мењају рогови. Сада им је једино оружје — њихове предње ноге.

... назив стила „барок“ дошао је, по свој прилици, од шпанске речи „баруеко“ која означава велико зрно бисера неправилног облика.

... Данска је прва земља на свету која је, 1939 године, железничким композицијом додала по један вагон-биоскопску дворану.

... жене у старом Египту коврцале су своју, по природи ива, главу. Још дан енглески науч-

... према једној недавно објављеној статистици, просечан Ен-

глез руке се дневно најмање 6, Француз 20, а Шпањолац 30 пута.

... у многим великим мексичким хотелима, за тамањење мишева, уместо мачака, држе се змије које су у томе веома веште. Змије-мишоловци припадају једној нарочитој врсти неотровница, а дугачке су око три метра.

... најомиљенију децу играчку — меду од плиша „пронашао“ је, 1903 године, Ри-

ник открио је пред Други светски рат ђумију на чијој су се глави вештачки таласи и коврце сачували током 3.000 година.

... славни научник Ајнштајн, творац теорије релативитета, забављао се у својим слободним часовима измишљањем вештачког међународног језика коме је дао име „глоро“. Већина речи у овом језику биле су звучно подражавање појмова које су претстављале.

хард Штајф, Американац немачког порекла.

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

Пас и миш

Пас је појурно миша, али је овај у последњем тренутку успео да утекне. Куда све

мора да прође пас ако жели да стигне и ухвати миша? Покушајте да нађете пут, па ћете видети да се миш приликом бекства није баш тако много мучио и да је због тога и успео да умакне.

ЗА МАЛЕ ЦРТАЧЕ

Да с' нацрта тетка Тина не треба нам ни вештина! Пос'о лак, може свјки!

ДАШТО МИ ТИ ДАШТО

1) Што је криво да је право и до Сунца би стигло?
2) Уред мора даска паде: нит се море разли, нит се даска разди?
3) Кост на кост, на кости дрво, на дрвету земља, на

НА ПРВИ ПОГЛЕД ЛАКО...

Подигните леву руку у вис, прсте испружите, па их ставите један уз други. Затим брзо, али без помоћи

ШТА СЕ ДОГАЂА НА ОВОЈ СЛИЦИ

Шта се догађа на овој слици? Покушајте да нам то опишете, али тако да лео опис, без обзира на број реченица, изнесе двадесет пет речи, а да свака реч почиње истим сугласником. Верује-

мо да ћете наћи одговор, а за оне којима то не пође за руком дајемо једну од многобројних верзија. (Трајко — тестераш тегобно тестерише тестером тврди трупац три тогара тежак. Трајковог тучу Тошу, тамошњег телефонисту, Трајково тужио теглене толико тронуло, те треснуо тешком тојомом тропташ).

Поделите 45

Да ли знате да 45 поделите на четири дела тако да први део плус два, други минус два, трећи подељен са два, а четврти помножен са два — буду међусобно једнаки?
(9 * 9 = 81 : 9 = 9) * 5 = 45

Лавиринт у башти

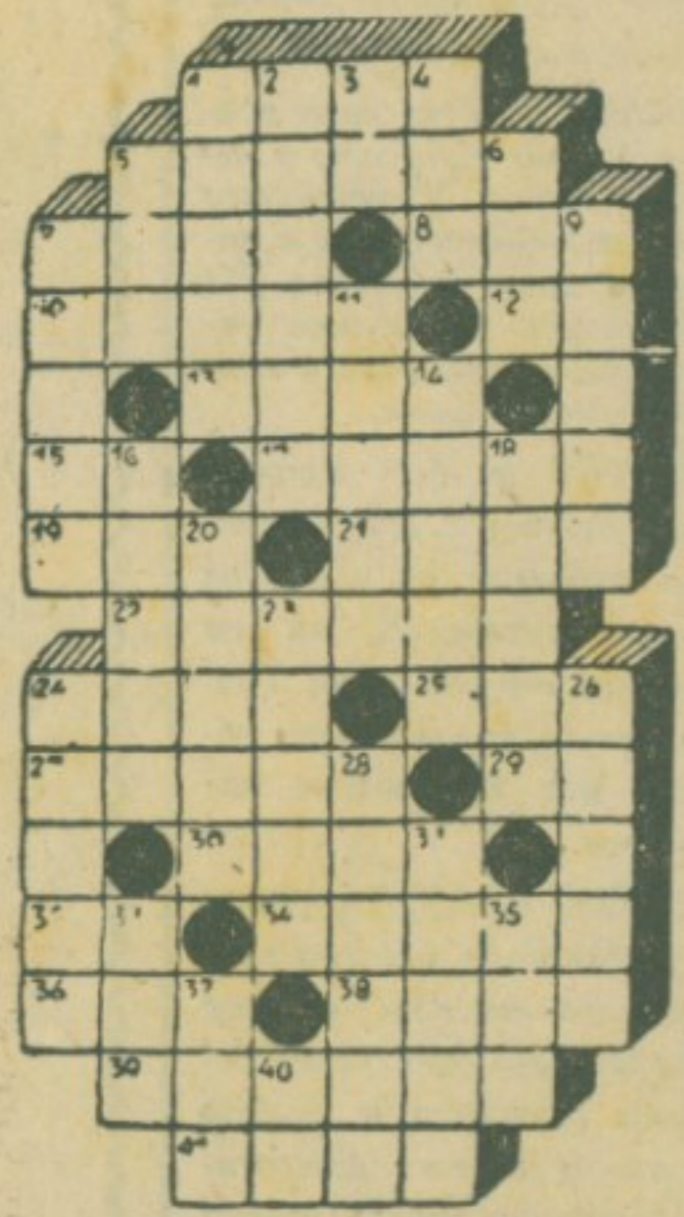
Љубица и Димитрије пошли су да се поиграју са Горданом, која је била чак на другом крају баште. Да би дошли до ње, валао је проћи

кроз читав сплет алеја. Па ипак су стигли до ње. Покушајте да пронађете којим су путем ишли?

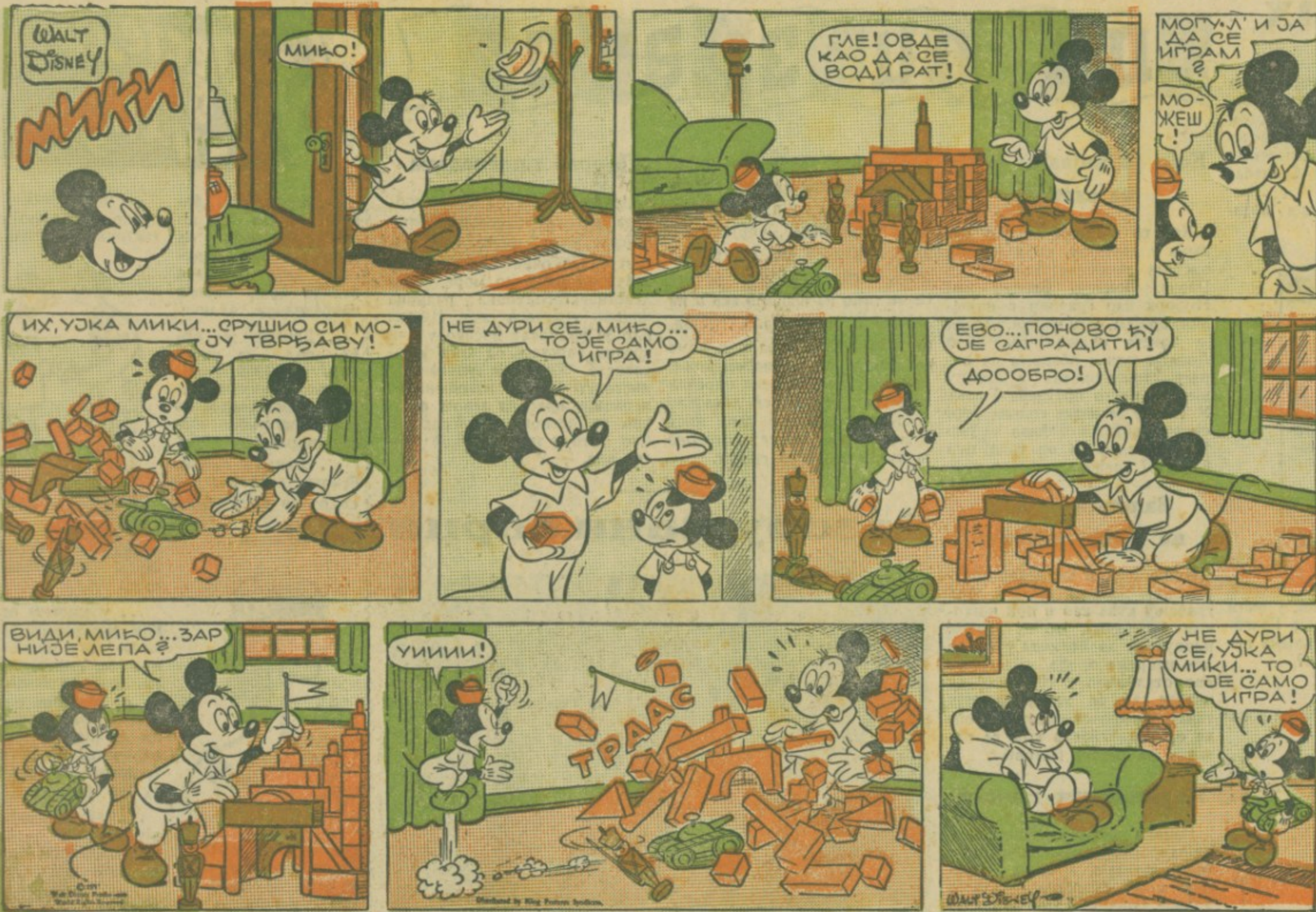
- Зодоравно: 1) староегипатска света птица; 5) име славног певача Каруза; 7) планински ланац у Јужној Америци; 8) слово латинице; 10) једно Гетеово дело; 12) коњ; 13) семенка; 15) грчко слово; 17) врста алкохолног пића; 18) историјски град на Коринту; 21) водостај; 22) месари; 24) река у Кореји; 25) мушко име; 27) позитивна електрода; 29) мера за површину; 30) узданица; 32) елидирана свеза; 34) јавни бележник; 36) река у Африци; 38) део тела; 39) животиња пустињских предела; 41) без обуће.

- Усправно: 1) становник Индије; 2) главни град Белгије; 3) два иста самогласника; 4) прибор за смучање; 5) једна (слов.); 6) стара мера за тежину; 7) спор, сукоб, скандал; 8) коришћено; 11) тама; 14) тим; 16) ураган; 18) женско име; 20) јединица за мерење тачности и жита у Енглеској; 23) држава у Африци; 24) држава у Азији; 26) врста папагаја; 28) бог плодности и лепоте у Сирији; 31) коралска острва у топлим морима; 33) изглед, слика; 35) господар (турци); 37) наша река; 40) хемиски знак за молибден.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

- Зодоравно: 1) јела; 5) сатира; 7) књижи; 8) Аха; 10) атоли; 12) рт; 13) реми; 15) ат; 17) Нерон; 19) нем; 21) Леда; 22) Савана; 24) Саси; 25) аја; 27) пркос; 29) ас; 30) алем; 32) Н(икола) К(оперник); 34) Анока; 36) ари; 38) едил; 39) крикет; 41) авал.
- Усправно: 1) јавор; 2) етилен; 3) ли; 4) ара; 5) сит; 6) акр; 7) казан; 9) Атина; 11) мизела; 14) Ирена; 16) тесар; 18) олаја; 20) маска; 23) влола; 24) спона; 26) астал; 28) Сенека; 31) модел; 33) Крк; 35) жит; 37) Игра; 40) ив.

ШИЉА КУПУЈЕ АУТОМОБИЛ

Шиља добио неко наследство и решио да купи аутомобил. Чим је ушао у радњу, продавац га ухвати за ривак и одеде до једних спортских кола дречеће наранџасте боје.

— Погледајте ова кола; — рече он Шиљи. — Зар нису изванредна и естетском погледу? Боја, па линија и остало! А што имају мотор! Слушајте само: ако вечерас у осам пођете одаоде, бићете у Њујорку већ и три ијутру. Зар то није дивно?

Шиља стаде збуњено да врти главом и да погледа на врата.

— Шта, зар мислите да ћете за те паре наћи бржа кола? — упита продавац.

— Не мислим, — рече најзад Шиља — али шта ћу ја тако рано у Њујорку?

ЛУКАВИ РИБОЛОВАЦ

Шиља пошао на пецање чудно опремљен. Поред риболовног прибора упртио ловачку пушку и торбу. Среће га Мики, па га зачуђено упита:

— Да ли ти то, Шиљо, и деш и лов или и риболов?

— У риболов.

— А шта ће ти онда пушка?

— Е, то је да заварам рибе! — победоносно ће Шиља.

ПИТАЊА ОДОЂОРИ

Колико има врста зеба?
Шта је драмолет?
Ко је био Агрон?
Где се налази језеро Влашка?

ОДГОВОРИ
ИМА ОКО 1200 ВРСТА И ПОДВРСТА ЗЕБА. Зебе су птице певачице и живе у целом свету, сем у Аустри-

ји. Оне које живе на северу углавном се селе, док се зебе из умерених и јужних области не селе. Приликом сеобе обично путују прво мужјаци, па онда женке.

ДРАМОЛЕТ је мала драма у једном чину или у неколико слика. У драмолету се не развија значајна и заплетена драмска радња. Из саме ситуације публици извлачи карактеристике и судбину лица у драми.

АГРОН је био илирски краљ. Римска и грчка трговина страдала је много од његовог зуварства, па су Римљани његовој жени Теуги, која га је наследила, објавили рат 229 године пре наше ере.

ЈЕЗЕРО ВЛАШКА налази се у Далмацији, око три и по километра североисточно од ушћа Неретве, крај места Ровотина. Вештачки је спојено с каналом Десанка, који отиче. Површина језера износи 0,42 квадратна километра, а највећа дубина 39,7 метара. Површина овог језера мења се с плимом и осеком.

ХАДАУК СТАНКО

ПО РОМАНУ
Ј. ВЕСЕЛИНОВИЋА

ТУРЦИ СУ НАВАЛИЛИ СВОМ СИЛИНОМ... НЕМОЖНО И НЕЈАКО НАПУСТИЛО ЈЕ СВОЈ КРОВ И СКЛОНИЛО СЕ У ДУБРАВУ У ЗБЕГ... И ДРЕНОВА ПРЕДА БИЛА ЈЕ ЈЕДНО ОД МНОГИХ СКЛОНИШТА...

